

Resultatrapport

Kartläggning subventionerad kultur för
barn och unga i Region Skåne 2019/2020

Mölndal, maj 2020

Projektet genomfördes av Ida Låstbom, Rasmus Ragnarsson och Arvid Lindström på Indikator.
Beställare är Region Skåne med kontaktperson Robert Karlsson.



Institutet för kvalitetsindikatorer AB

Box 9129, SE-400 93 Göteborg

Tel: 031-730 31 00

E-mail: info@indikator.org

www.indikator.org

Org.nr 556614-4845



Innehåll

1. SAMMANFATTANDE FÖRORD.....	3
2. INLEDNING.....	5
Uppdraget innefattar	5
Om Indikator	5
Om rapporten.....	5
3. PROJEKTETS UTGÅNGSPUNKT OCH SYFTE.....	6
Undersökningens utgångspunkt.....	6
Syfte.....	7
4. METOD OCH UNDERSÖKNINGSDESIGN	12
5. RESULTAT	16
Resultat etapp 1.....	16
Resultat etapp 2.....	40
6. ANALYS.....	44
7. REKOMMENDATIONER.....	49
REFERENSLISTA	50

1. Sammanfattande förord

På uppdrag av Region Skåne har Institutet för kvalitetsindikatorer AB (Indikator) undersökt hur arbetet med att säkerställa barn- och ungdomars tillgång till konst- och kulturupplevelser är organiserat inom Region Skåne. Arbetet inom regionen har jämförts med ett antal andra regioner. Undersökningen har genomförts under hösten 2019 och våren 2020. Undersökningens övergripande syfte har varit att se hur Region Skåne kan bidra till att fler barn och unga i Skånes alla kommuner får möjlighet att ta del av fler konst- och kulturområden.

Mot denna bakgrund genomfördes undersökningen i två delar, etapp 1 och etapp 2. Den första etappen bestod av en genomgång av bakgrundsmaterial och en webbenkät som gick ut till kulturrepresentanter för Skånes samtliga kommuner. Tillsammans med ett antal djupintervjuer med samma representanter, utvecklare inom Region Skåne samt representanter från främjande kulturaktörer. Etapp 2 bestod av djupintervjuer med representanter från fem utvalda och jämförande regioner. Att dela in undersökningen i två etapper var en förutsättning för att besvara uppdragets samtliga frågeställningar.

I vårt arbete har vi delat in analysdelen i avsnitt som systematiskt följer undersökningens genomförande och rapportens samtliga delar. Med den strukturen blir det tydligt för läsaren att vi besvarar uppdragets frågeställningar. Analysen leder slutligen fram till de fyra rekommendationer vi lämnar.

Kulturområden

I våra samtal med representanter från de jämförande regionerna ser vi att de digitaliserar allt mer för att kunna svara upp till sin roll som samordnare av det regionala kulturutbudet. En viktig byggsten i det arbetet är den digitala utbudskatalogen. Den gemensamma regionala utbudskatalogen förenklar och säkerställer godtagbar kvalitet. Vår rekommendation är att Region Skåne ser över sina möjligheter till att skapa en regional utbudskatalog digitalt. Där så mycket av det befintliga utbudet samlas för så många kulturområden som möjligt. Vi vet att förutsättningarna ser olika ut för de olika konst- och kulturområdena men det till trots ser vi att andra regioner har lyckats samla utbudet.

Nuvarande bidragssystem

Vårt material visar på att tillgången till ekonomiska medel och utökade subventionsformer ökar möjligheten att erbjuda barn och unga fler konst- och kulturaktiviteter under skoltid. Pengar och kvalitet är de faktorer som flest kulturrepresentanter angivit som avgörande vid val av kulturaktivitet och kommuner prioriterar aktiviteter som får offentliga stöd. Många kommuner har redan en ansträngd ekonomi och då kan det vara den extra kostnaden som avgör att en aktivitet inte bokas. Vårt material visar inte exempel på hur utökade subventionsformer kan se ut men det visar på att vissa kulturområden är förfördelade vad gäller subventionerade bidrag.

Sammanställningen i tabellform över aktiviteter som erbjuds barn och unga visar att det finns väl utarbetade bidragssystem med fungerande samarbeten som resulterar i ett stort antal aktiviteter varje

år. Samtidigt blev det under vårt arbete, som oberoende part, tydligt att strukturerna för bidragssystemen är komplexa och svårövergripiga för den som inte är väl insatt. Därför är vår rekommendation att Region Skåne löpande inventerar det befintliga utbudet för att få svar på vilka utbud som erbjuds och vilka aktiviteter som väljs i första hand. Det är bra om statistiken förmedlas till utvecklarna internt och också externa konsulter i form av exempelvis främjande kulturaktörer. Det är nödvändigt för att alla ska få tillgång till en gemensam och aktuell bild.

Samverkan och samordning

Vår rekommendation är att Region Skåne reflekterar över det undersökningens respondenter efterfrågat kring utökad samverkan och samordning. Att regionen fortsätter, utvecklar och samlar sig kring den kunskapsdelning, det erfarenhetsutbyte och de nätverksträffar de kan bidra med.

Därtill ser vi potential i att Region Skåne är med och utvecklar projekt där ungdomarna själva är med och väljer alternativt arrangerar kulturaktiviteter. Med exempelvis kulturcrews på plats i kommunerna ser vi möjlighet för effektiva och nyskapande projekt.

Jämförelser med andra regioner

Vår rekommendation är att Region Skåne utreder möjligheten om en mer krav-drivande utveckling. På vilket sätt kan Region Skåne arbeta för att samtliga skånska kommuner ska erbjuda ett likvärdigt kulturutbud för barn och unga under skoltid? I vårt insamlade material från representanter från jämförande regioner finns det goda exempel att utgå från och undersöka ytterligare.

I tillägg

Vi vill i tillägg till ovan informera om att innan utbrottet av coronaviruset Covid-19 hade vi planerat för en workshop med Region Skånes utvecklare. Workshopen var planerad till slutet av mars och hade till syfte att diskutera och validera möjliga rekommendationer. På grund av utbrottet ströks det momentet och rekommendationerna som presenteras i rapporten har inte diskuterats med Region Skåne.

Vi vill passa på att uttrycka vår tacksamhet till alla som på något sätt bidragit med sina erfarenheter och värdefulla synpunkter i arbetet med den här rapporten. Slutligen vill vi givetvis även rikta vårt tack till Robert Karlsson för hans positiva och stödjande roll under det pågående arbetet.

2. Inledning

Uppdraget innefattar

Institutet för kvalitetsindikatorer AB (Indikator) har fått i uppdrag av Region Skåne att undersöka hur arbetet med att säkerställa barn- och ungdomars tillgång till konst- och kulturupplevelser är organiserat inom Region Skåne. Detta ska jämföras med hur arbetet är organiserat i ett antal andra regioner. Syftet med uppdraget är att se hur Region Skåne kan bidra till att fler barn och unga i Skånes alla kommuner får möjlighet att ta del av fler konst- och kulturområden. I förlängningen syftar uppdraget även till att se hur eventuella konst- och kulturområdesanpassade stöd- och subventionssystem skulle kunna utvecklas.

Om Indikator

Indikator är ett företag specialiserat på att genomföra kvantitativa och kvalitativa mätningar av kvalitet, attityder och förändringseffekter, främst inom offentlig verksamhet. Vi har lång erfarenhet av både större och mindre projekt och har vår bas i Göteborg.

Om rapporten

Denna rapport inleds med en beskrivning av projektet, dess omfattning och syfte samt en kartläggning av Region Skånes nuvarande bidragssystem. Därefter följer en systematisk genomgång av det bakgrundsmaterial vi tagit del av. Därpå presenteras och beskrivs resultat från genomförd webbenkät.

Resultatavsnitten därefter är baserade på vad undersökningens respondenter reflekterat över under våra intervjuer och här är det våra respondenters formuleringar som används. Avsnittens innehåll baseras företrädesvis på anteckningar från genomförda djupintervjuer.

Rapportens två avslutande delar, 6. Analys och 7. Rekommendationer, är subjektiva sammanfattningar av vad vi, Indikator, kunnat dra för slutsatser från det insamlade materialet och vilka prioriterade rekommendationer vi har. Målet med undersökningen är inte i första hand att generera sanningar utan att resonera kring det insamlade materialet och kunna dra väl underbyggda slutsatser. Indikator samlar in information och genomför intervjuer på ett systematiskt sätt som därför kan utgöra underlag för välinformerade tolkningar och vidare diskussion.

3. Projektets utgångspunkt och syfte

Undersökningens utgångspunkt

Utgångspunkten för undersökningen är att barn och unga ska få ta del av kulturupplevelser skapade av professionella utövare under sin skolgång. Med professionella avses de som utövar kultur yrkesmässigt. Barn och unga ska ha likvärdig tillgång till kultur, möjlighet till eget skapande och att tillägna sig olika estetiska språk, oavsett uppväxtvillkor och individuella förutsättningar.

Det övergripande uppdrag som Region Skåne har på kulturområdet är att göra konst och kultur tillgängligt för så många som möjligt. Detta formuleras i Region Skånes kulturpolitiska mål:

"Skåne har ett rikt konst- och kulturliv av hög kvalitet med både bredd och spets"

"Alla har möjlighet att delta i Skånes kulturliv och kulturupplevelser."

En av Region Skånes mest centrala uppgifter på kulturområdet är att forma en väl fungerande kulturell infrastruktur där upplevelser kan spridas, erfarenheter bytas, och kompetens överförs (Region Skåne, 2020:6)

Till grund för det regionala arbetet ligger de nationella kulturpolitiska målen (Region Skåne, 2020:7) där barn och unga upp till 25 år är en av de särskilda målgrupperna. Målgruppen är kulturpolitiskt prioriterad på statlig, regional och lokal nivå. Prioriteringen har stöd i bland annat FN:s barnkonvention (Ibid:10). När barnkonventionen blev lag i januari 2020 stärktes barns och ungas rättigheter till en mångfald av kulturutbud ytterligare. Region Skåne samordnar utvecklingen av kulturen i Skåne och fördelar regionala medel till kommuner, kulturinstitutioner och det fria kulturlivet (Region Skåne, 2019). De statliga medlen på kulturområdet till kommunerna och det fria kulturlivet går nästan uteslutande direkt från staten till de enskilda kommunerna respektive de fria kulturaktörerna. I några förekommande fall fördelas dessa av Region Skåne. Styrande dokument för kulturen är Regional biblioteksplan 2017-2020 och Regional kulturplan för Skåne 2016-2020 (Region Skåne, 2020b).

Undersökningens utgångspunkt ska hela tiden vara barn och ungas rätt och möjlighet att ta del av konst- och kulturupplevelser oavsett om man löser det genom olika typer av subventioner eller om man hittar andra sätt.

Syfte

Syftet med uppdraget är att se hur Region Skåne kan bidra till att fler barn och unga i Skånes alla kommuner får möjlighet att ta del av fler konst- och kulturområden. I förlängningen syftar uppdraget även till att se hur eventuella konst- och kulturområdesanpassade stöd- och subventionssystem skulle kunna utvecklas. Undersökningens syfte har delvis också varit att upprätta en översikt över de olika former av subventionerat utbud som Region Skånes kulturnämnd bidrar till, men också att undersöka hur dessa har möjlighet att utvecklas. De konst- och kulturområden som ingår i undersökningen finns definierade som verksamhetsområden¹ i Regional kulturplan för Skåne 2016-2020:

- Litteratur och serier
- Bild, form & design
- Film, spel och transmedia
- Scenkonst (cirkus, dans, teater) och musik
- Kulturarv

Region Skånes nuvarande bidragssystem

Verksamhetsbidrag, utvecklingsbidrag och särskilda utvecklingsmedel är kulturnämndens viktigaste verktyg för att stödja kultur för barn och unga i Skåne (Region Skåne, 2018b:15). Enligt en skattning baserad på bidragsmottagarnas redovisning för 2017 hade Region Skåne 82 mottagare av verksamhetsbidrag och ca 72 procent av dem hade verksamhet för barn och unga. Kulturnämnden utlyser årligen sökbara bidrag där barn och unga och nationella minoriteter är kulturpolitiskt prioriterade målgrupper.

Region Skånes kulturförvaltning är en egen förvaltning och arbetar på uppdrag från kulturnämnden. En stor del av förvaltningens medarbetare arbetar som utvecklare inom olika konst och kulturområden, utöver det finns det exempelvis ekonomer och kommunikatörer. Förvaltningen bedriver följaktligen ingen operativ konsultverksamhet. Totalt har förvaltningen drygt 30 personer anställda. Utvecklarnas roll beskrivs av dem själva som en utvecklingsaktör med ett helhetsperspektiv som analyserar läget för att se vilka behov som finns och verkar för ökad finansiering och samordning.

Det finns idag tre olika sätt som Region Skåne bidrar till att finansiera utbud av konst- och kulturupplevelser för barn och unga (under skoltid) i Skånes kommuner. Ett sätt är genom subventioner som söks av kommunen, ett andra är medel till kulturinstitutioner som innebär att de kan erbjuda aktiviteter till redan subventionerade priser. Ett tredje är riktat stöd till förmedling/pedagogiskt arbete. De aktiviteter som erbjuds till barn- och unga, ålder 0–19 år, under skoltid i Skåne är sammanställda, sammanfattade och listade i nedanstående tabeller. Tabellerna är verifierade av Region Skåne.

¹ Området "Kultur och hälsa" finns definierat i kulturplanen men är inte en del av undersökningen.



Tabell 1: Sökbara Scenkonstsubventioner

SÖKBARA SCENKONSTSUBVENTIONER		
Form	Scenkonstsubvention Gäller inköp av professionell scenkonst, samt transport för publik till och från föreställning. (Gäller dock inte de föreställningar som arrangeras för Salto! festivalen).	Saltosubventionen- Region Skåne subventionerar professionella dansföreställningar inom ramen för barn- och ungdomsfestivalen Salto!
Kulturområde	Scenkonst - dans, teater och nycirkus	Scenkonst, dans
Administration	Scenkonstsubventionen administreras av Riksteatern Skåne. Den totala summan ingår som en del av deras verksamhetsbidrag och storleken definieras i kulturmännens budgetbeslut. Pengar söks av kommunerna två gånger om året (maj & nov) för alla föreställningar samlat. Ansökningarna samordnas av kultursamordnaren i kommunen. Ett krav är att kommunen måste möta upp med minst hälften av kostnaden vilket innebär att subventionen inte kan bli mer än 50 % av kostnaden. Subventionspotten per kommun beräknas utifrån det antal barn per kommun under föregående år i åldern 2-15 år.	Salto!-subventionen administreras av Dansstationen. Den totala summan ingår som en del av deras verksamhetsbidrag och storleken definieras i kulturmännens budgetbeslut. Pengar söks av kommunen för de föreställningar som arrangeras inom ramen för Salto-festivalen i oktober. Ansökningarna samordnas av kultursamordnaren i kommunen. Ett krav är att kommunen måste möta upp med minst hälften av summan vilket innebär att subventionen inte kan bli mer än 50 % av kostnaden. Gäller för barn upp till 18 år.
Utbud når kulturrepresentant	1.Utbudsdagar 2.Digital portal 3.Enskilda grupper säljblad/nyhetsbrev och marknadsför sig själva till kommunerna.	1.Utbudet presenteras på en speciell Salto! utbudsdag. 2.Utbudet finns i en digital katalog i PDF-format.
Föreställningar/ barn 2018 (antal)	708/ 39 751	121/ 9 321

Tabell 2: Billigare subventionerat utbud²

ETT BILLIGARE/SUBVENTIONERAT UTBUD			
Form	Musik i Syd erbjuder skolor, kommuner och andra arrangörer billigare/subventionerade konserter och andra musikprogram.	Besök på museer, hembygds- och arkivverksamhet som inte är inom ramen för Skapande skola.	Bästa Biennalen (BB) som äger rum varannat år under höstlovet runt om i Skåne. Bästa Biennalen arbetar året runt med utvecklingsarbete, fortbildning och nätverkande.
Kulturområde	Musik	Bild, form & design Kulturarv	Bild, form & design
Administration	Utbudet är subventionerat från start. Musik i Syd erbjuder ett brett utbud med musikprogram med redan rabatterade/subventionerade priser Administreras av Musik i Syd	Administreras och drivs av respektive verksamhet.	Drivs av Ystad konstmuseum
Utbud når kulturrepresentant	1.Möten och samtal i kombination med nyhetsbrev 2.Utbudsdagar 3.Kommunen/skolan bokar via Musik i Syds utbudskatalog online på unga.musikisyd.se	1.Respektive verksamhets hemsida/nyhetsbrev	1.Nyhetsbrev BB 2.Utbudsdag för Bild och Form inför Malmös Skapande Skola ansökningar 3.Utbudsdag Cirkulationscentralen
Föreställningar/barn 2018 (antal)	811/ 60 954	N/A	N/A

² Att verksamheten riktar sig till barn och unga är en av prioriteringsgrunderna i alla sökbara bidragsformer.

Tabell 3: Stöd till förmedling/pedagogisk verksamhet

RIKTAT STÖD TILL FÖRMEDLING/PEDAGOGISK VERKSAMHET				
Form	Kulturområde	Organisation	Reglering/Villkor	Hur utbud når kulturrepresentant
Programverksamhet som direkt möter barn och unga samt konsulentverksamhet mot föreningar	Kulturarv	Konsulenter och pedagoger hos museer, hembygds- och arkivverksamhet samt hemslojdsverksamhet	Region Skåne reglerar genom villkor för verksamhetsstöd: förmedla konst- och kulturhistoria museipedagogisk verksamhet med fokus på barn och unga	Inget samlat utskick för kulturarv. Institutionerna gör individuella utskick till skolorna.
Skolbesök och lärarfortbildningar	Kulturarv	Kulturpedagoger hos museer, hembygds- och arkivverksamhet samt hemslojdsverksamhet	Region Skåne reglerar genom villkor för verksamhetsstöd: förmedla konst- och kulturhistoria museipedagogisk verksamhet med fokus på barn och unga	Inget samlat utskick för kulturarv. Institutionerna gör individuella utskick till skolorna.
Främjande arbete	Film och rörlig bild	Film i Skåne: ett regionalt resurs- och produktionscenter. Främjande arbete i huvudsak finansierat av Kulturnämnden Region Skåne	Villkor: prioritera verksamhet för med och av barn och unga samt vara en stödstruktur inom detta för bland annat de skånska kommunerna.	1.Film i skolan-dagen 2.BUFF
Främjande arbete i form av relationsbygge och strategiskt utvecklingsarbete. Scenkonstkonsulentuppdrag och producentnära samarbeten	Scenkonst	Scenkonstkonsulent - Barn och unga Riksteatern Skåne	Genom bred samverkan bidra till att scenkonst av hög konstnärlig kvalitet för barn unga och vuxna når hela Skåne.	1.Utbudsdagar 2.Digital portal
Utvecklingscentrum UNGA Musik i Syd: Stimulera och utveckla musikalivet för barn. Kompetensutveckla — årligt fokusområde Uppsökande verksamhet Musikrådet	Musik	UNGA Musik i Syd, exempelvis utvecklingsansvarig. Stöd av Region Skåne & Kristianstads kommun.	Sträva efter att nå en bred publik samt särskilt prioritera och utveckla verksamhet för barn och unga	1.Möten och samtal i kombination med nyhetsbrev 2.Utbudsdagar 3.Utbudskatalog online på unga.musikisyd.se
Publikutvecklingsarbete, tex konstfrämjande organisationer. Processer och projekt som syftar till kompetensutveckling och kunskapsutbyten samt pilotprojekt.	Bild, form & design	Konstpedagoger knutna till bland annat verksamheter som Malmö konstmuseum, Wanås konst, Form/Design center, Ystads konstmuseum.	Region Skåne reglerar genom villkor för verksamhetsstöd: förmedla konst- och kulturhistoria museipedagogisk verksamhet med fokus på barn och unga	N/A
Främja litterära arrangemang och mötesplatser (litterära scener) Litteraturförmedlare	Litteratur och serier	Biblioteken, Centumbildningar, Fria aktörer som "Folkets hörna" exempelvis	Region skåne reglerar genom villkor för verksamhetsstöd: förmedla konst- och kulturhistoria museipedagogisk verksamhet med fokus på barn och unga	1.Nätverksträffar 2.Festivaler och deras arrangörer

Tabell 4: Annan form av stöd

ANNAN FORM AV STÖD/ GARANTI (EJ FINANSIERAT AV REGION SKÅNE)				
Form	Kulturområde	Ansökan/Administration	Vem söker?	Utbud
Statliga bidraget Skapande skola	Samtliga	Kan sökas av kommunen till konst- och kulturprojekt inom för- och grundskola.	Huvudmannen för förskola och grundskola söker för samtliga sina enheter	Malmö stad arrangerar en utbudsdag
		Ansökan ska skickas i början av februari och beslut i slutet av april eller i början av maj.		
		Administreras av Kulturrådet.		
Statliga lovpengar till kulturupplevelser. En statlig satsning som fördelas av Länsstyrelserna till ansökande kommuner.	Samtliga	Kommuner kan ansöka om att erbjuda barn och unga kostnadsfria aktiviteter under skolloven	Huvudmannen för förskola och grundskola söker för samtliga sina enheter	N/A
		Fördelas av Länsstyrelserna.		
Skolbio: Svenska Filminstitutet fördelar stöd till kommunalt finansierad verksamhet, i skolan och på fritiden. verksamhet, i skolan och på fritiden.	Film och rörlig bild	Stöd fördelas vid två tillfällen per år. Söks i mars respektive oktober.	Kan sökas av kommunal förvaltning, som till exempel skola, förskola, bibliotek, kulturskola eller annan organisation som drivs med kommunal finansiering.	1.Nätverk Kultursamordnare barn och unga 2.Nyhetsbrev Film i Skåne 3.Film i skolan dagen, BUFF 4.Filmcentret
		Sökandes ekonomiska insats ska vara minst lika stor som stödbeloppet och ska specificeras i ansökan.		
		Administreras av Filminstitutet.		
Kommunala kulturgarantier	Samtliga	Garanterar att kommunens barn- och unga ska få vara med om ett minimumantal professionella kulturupplevelser per läsår. Det är ca 22 av 33 skånska kommuner som har en kulturgaranti. I vissa fall är garantin politiskt beslutad, i andra inte.	-	-

4. Metod och undersökningsdesign

Undersökningsdesign

För att möta uppdragsbeskrivningen har både kvantitativa och kvalitativa datainsamlingsmetoder använts. Undersökningen har delats in i två etapper där Etapp 1 i sin tur består av del 1 och del 2. Etapp 1 undersöker hur det ser ut i Region Skånes kommuner och Etapp 2 undersöker hur det ser ut i ett antal andra jämförbara regioner.

Den första etappen ska omfatta en beskrivande nulägesbild av hur de olika formerna av subventionerat utbud verkar i Skånes kommuner. Den andra etappen omfattar en jämförande analys över hur arbetet är organiserat i ett urval av andra regioner. I den andra etappen formuleras också förslag till nya eller utvecklade subventionsformer som Region Skåne kan genomföra och vilka konsekvenser förslagen skulle kunna få. Tabellen nedan beskriver inriktning, frågeställning och metod för respektive etapp.

Tabell 5:Metod sammanfattad

DEL	MÅLGRUPP	FRÅGESTÄLLNING	METOD DATAINSAMLING	ANALYSMETOD
Etapp 1 del 1	Bakgrunds- material		Dokumentation i form av policydokument, statistik, handlingsplan, rapporter mfl	Kvalitativ innehållsanalys för respektive kulturområde
Etapp 1 del 1	Kommun- representanter (I alla Skånes kommuner)	– I vilken utsträckning har respektive kommuns skolor utnyttjat kulturaktiviteter och vilka? – Får barn och unga ta del av kultur i tillräcklig utsträckning?	Webbenkät	Kvantitativ analys. Visas i grafer per område
Etapp 1 del 2	Kommun- representanter (Ett urval av tio skånska kommuner)	– Hur är arbetet med barn och ungdomars tillgång till konst- och kulturupplevelser organiserat i ovanstående urval av kommuner? – Hur upplever ovanstående representanter att deras insatser fungerar i jämförelse med andra regioner?	Strukturerade Intervjuer, på plats alt. per telefon	Kvalitativ analys av dokumentation från intervjuerna
Kompl. Etapp 1	Utvecklare inom Region Skåne & representanter från främjande kulturaktörer	– Hur ser det ut från Region Skånes håll och respektive kulturaktör?	Ett antal frågor som besvarades skriftligt eller per telefon.	Kvalitativ analys av dokumentation från intervjuerna
Etapp 2	Region- representanter (Fem utvalda regioner)	– Hur arbetar man med subventionerade utbud i andra regioner? – Hur har andra regioner arbetat med att stärka barn och ungas tillgång till konst- och kulturupplevelser?	Semistrukturerade Intervjuer per telefon	Kvalitativ analys av dokumentation från intervjuerna

Etapp 1: Webbenkät och intervjuer med kommunrepresentanter

Under etapp 1 genomfördes datainsamlingen via en webbenkät och nio intervjuer. Webbenkäten skickades ut till 34 kontaktpersoner, en för varje skånsk kommun³, med ansvar för arbetet med barn- och ungdomskultur. Vanliga arbetstitlar bland dessa kontaktpersoner är kultursamordnare, kulturutvecklare, kultursekreterare och barnkultursekreterare. Webbenkätundersökningen pågick mellan 30 oktober och 29 november 2019 och resulterade i 23 kompletta svar och en svarsfrekvens på 68%. Intervjuerna genomfördes under samma period, det gäller även de kompletterande intervjuerna som genomfördes med utvecklare på Region Skåne och representanter för olika främjande kulturaktörer⁴.

Etapp 2: Intervjuer med Regionrepresentanter

Datainsamlingen för den jämförande analysen under etapp två genomfördes via fem semistrukturerade intervjuer. Urvalet av regioner och intervjupersoner bestämdes av Region Skåne och bestod av: Västra Götalandsregionen, Region Östergötland, Region Örebro län, Region Stockholm och Region Norrbotten. Intervjupersonerna från varje region var representanter för respektive regions konst- och kulturrenhet och valdes ut med hänvisning till deras centrala placering i relation till regionens konst- och kulturarbete gentemot barn och unga. Exempel på deras arbetstitlar är avdelningschef, enhetschef och kulturstrateg. Intervjuerna genomfördes under januari månad 2020.

Urval och kontaktvägar

Urvalet skiljer sig åt beroende på undersökningsetapp. För etapp 1 och webbenkäten bestod urvalet av Skånes samtliga kommuners kommunrepresentanter. För del två och de fördjupande intervjuerna bestod urvalet av nio kommunrepresentanter. Urvalet för etapp 2 bestod av regionrepresentanter från fem olika regioner. Som komplement till ovan nämnda urval har vi intervjuat alternativt fått frågor besvarade av flertalet utvecklare inom Region Skåne och representanter för ett antal främjande kulturaktörer. Region Skåne fastställde urvalet för samtliga delar och vi, Indikator, kontaktade och rekryterade respondenterna via e-mail. Intresset för att delta i undersökningen har varit stort. Urvalet valdes ut med hänsyn till att få en bra blandning mellan geografisk placering, relation till landsbygds- eller storstadsnära kommuner och i vilken utsträckning som kommunerna redan idag tar del av befintliga regionala ekonomiska stödsystem för konst- och kultur riktat mot barn- och unga. Syftet med spridningen var att finna möjliga mönster.

³ Malmö kommun hade till följd av sin storlek två representanter i urvalet, varav endast en slutligen deltog i undersökningen.

⁴ Riksteatern Skåne, Musik i Syd och Film i Skåne.

Webbenkät och Intervjuguide

Frågeställningarna för respektive målgrupp operationaliserades till en webbenkät och fyra intervjuguider.

Webbenkäten utformades med bakgrund av undersökningens syfte och insamlad bakgrundsinformation. Webbenkäten skulle ge svar på inom vilka konst- och kulturområden kommunernas skolor utnyttjat inom respektive kulturområde. Frågeformuläret testades i en pilotundersökning för att sedan sändas ut skarpt till de deltagande kommunrepresentanterna. Frågeformuläret återfinns i bilaga 1 tillsammans med intervjuguider.

Intervjuerna med kommunrepresentanter i de skånska kommunerna skulle främst ge svar på två saker. Dels skulle de ge svar på hur arbetet med barn och ungdomars tillgång till konst- och kulturupplevelser är organiserat i kommunen samt dels hur intervjupersonerna upplever att Region Skånes insatser fungerar, vad som kan förbättras eller utvecklas.

De jämförande intervjuerna med ett antal andra regioner skulle ge svar på hur andra regioner arbetar med subventionerat utbud, samt hur de arbetar med att stärka barn och ungas tillgång till konst- och kulturupplevelser.

Frågorna som ställdes till utvecklare hos Region Skåne skulle ge svar på hur aktivitetsutbudet når ut till kommunerna samt vilken roll Region Skåne ska ha gentemot kommunerna framöver.

Frågorna som ställdes till representanter för kulturaktörerna skulle ge svar på hur de arbetar med kommunerna för att de ska kunna ta del av utbudet som de erbjuder, hur den regionala spridningen av aktiviteter ser ut samt deras syn på hur Region Skåne kan utveckla sitt arbete i framtiden för ett ökat antal aktiviteter.

Intervjuerna var semistrukturerade och följde en upprättad intervjuguide som finns bifogad i bilaga 2 och 3. Intervjupersonerna fick möjligheten att genomföra intervjuerna på plats hos sig alternativt över telefon. Intervjuerna genomfördes med två konsulter från Indikator närvarande, en samtalsledare och en konsult som förde anteckningar.

Analysmetod och kvalitetssäkring

För målgruppen kommunrepresentanter som besvarat webbenkäten har en deskriptiv analys genomförts. Det går inte att dra några statistiskt säkerställda slutsatser utifrån materialet.

För målgrupperna kommun- och regionrepresentanter, utvecklare och representanter kulturaktörer har en kvalitativ innehållsanalys genomförts där dokumentationen från intervjutillfällena har kodats till tematiska kategorier. Initialt har en delmängd av det insamlade materialet kodats av Indikators två konsulter för respektive målgrupp för att skapa en kategorinyckel. Därefter har antalet kategorier utökats när vi identifierat behov av nya under arbetets gång.

Kvalitetssäkring av kvalitativa data

För kvalitativt insamlade data finns alltid en risk för att resultatet tolkas fel – att den som kodar och analyserar också tolkar uttalanden utifrån omedveten förförståelse. För undersökningar där intervjupersonen själv beskriver sina beslutsprocesser består beläggen av intervjupersonernas ord i kombination med i vilket sammanhang det sagts. De språkliga utsagorna får tolkas som en representation av verkligheten.

För att kvalitetssäkra insamlat material har intervjuerna sammanfattats och kodats i direkt anslutning till intervjun och vid analysarbetet har Indikators konsulter validerat innehåll och betydelse av insamlat material genom parallell genomläsning och kodning med efterföljande diskussion.

Datamätnad, i den mening att den kvalitativa datainsamlingen inte har missat områden på grund av otillräckliga intervjuinsatser, bedöms ha uppnåtts genom att nya koder utifrån studiens teman inte uppkommit under de senaste intervjuerna i respektive grupp.

Kvalitetssäkring av kvantitativa data

Kvantitativa data som inhämtats via webbenkät sammanställs och kontrolleras i enlighet med fastställda rutiner i Indikators kvalitetsledningssystem.

Diskussion om metod och genomförande

Vid en kvalitativ undersökning görs ett strategiskt urval, i syfte att involvera personer som har kunskap i den aktuella frågan. Denna urvalsstrategi ger goda förutsättningar för att uppnå datamätnad, i den mening att alla viktiga perspektiv i frågan fångas upp.

I rapportens resultatdel presenteras det undersökningens intervjupersoner reflekterat över under våra intervjuer och här är det våra intervjupersoners formuleringar som används. Det är endast till dessa individer våra slutsatser kan dras. Till skillnad från kvantitativt insamlad data är denna undersöknings resultat inte generaliserbart till populationen i stort.

5. Resultat

I det här avsnittet presenteras resultaten från bakgrundsmaterial, webbenkät samt intervjuer. Det är intervjupersonernas formuleringar och uttalanden som presenteras som utgångspunkt och exempel.

Resultat etapp 1

Sammanställning bakgrundsmaterial

Syftet med en bakgrundsbeskrivning är att översiktligt beskriva situationen för de olika konst- och kulturområdena i Skåne i förhållande till målgruppen barn- och unga. Fokus i beskrivningen har lagts på områdena infrastruktur samt kulturkonsumtion. Av tidigare rapporter och utredningar framkommer det att konsumtionsgraden generellt avgörs av utbud- och efterfrågefaktorer såsom förekomsten av aktörer, deras geografiska spridning samt ekonomiska stödsystem. En studie över Skapande skola föreslår också att intresse hos skolan och eleverna, snarare än pris/kostnad, är en viktig efterfrågefaktor vid val av vilken konst- och kulturupplevelse som konsumeras inom ramen för skolan (Lindqvist & Blomgren, 2016:125). Härfter delas beskrivningen in i respektive konst- och kulturområde.

Litteratur och serier

Region Skånes handlingsplan för 2018–2023 erbjuder en kort översikt av tidigare kartläggningar på området. Enligt denna finns goda förutsättningar för ett starkt litteratur- och serieklimat i Skåne, men att området sett ur ett regionalt perspektiv är förhållandevis outvecklat. Flera aktörer uppstår regionala verksamhetsbidrag. Däremot finns en viss geografisk koncentration av litteraturfestivaler/institutioner till Malmö och Lund. Emellertid utgör biblioteken en viktig (och ibland enda) aktör inom kulturområdet (Region Skåne, 2018a). Kulturvaneundersökningen (KVU) genomförd av Kulturanalys vittnar trots detta om ett likvärdigt eller högre läsande i Skåne i jämförelse med övriga undersökta regioner. Ett liknande mönster gäller också besök på bibliotek (Kulturanalys, 2018).

Bild, form & design

Konst- och kulturområdet bild form & design har en välutvecklad infrastruktur i Skåne. Det finns många konsthallar, konstmuseer, gallerier samt professionella fria aktörer och kulturskapare som uppstår regionala bidrag. Där bland ett form- och designcenter (Region Skåne, 2018b:28). KVU visade dock att få barn- och unga i regionen besökte konstutställningar även om det inte skilde sig från riket som helhet. Exempelvis hade endast 23–26 procent av de unga besökt en konstutställning det senaste halvåret (Kulturanalys, 2018). Däremot visade undersökningen också att bild- och formområdet samt fotografi är några av de vanligaste kulturformerna som barn- och unga utövade på sin fritid utanför skolan. Bland annat genom att rita, fotografera samt retuschera bilder med sin mobil (Ibid). En tidigare kartläggning menar att professionella bild- och formkonstnärer haft svårt att nå ut med sin kompetens i skolan. Av denna anledning föreslog utredningen ett nytt subventionssystem som skulle vara sökbart för de skolor som inte fått medel från potten för Skapande skola. Därmed skulle det bidra till en utjämnande av obalansen som utredarna menar uppstått mellan olika konstformers närvaro i

skolan (Konstfrämjandet Skåne m.fl., 2012). Som ett resultat av detta finns idag riktade verksamhetsbidrag som ska gå till förmedling av bild- och formområdet till barn och unga i Skåne.

Film, spel och transmedia

Området film, spel och transmedia är det område där aktiviteten ökar snabbast hos barn- och unga. Enligt KVV är biobesök den vanligaste besöksaktiviteten hos barn- och unga inom kulturområdet i samtliga undersökta årskurser (Kulturanalys, 2018). När det gäller film finns det en utbredd kompetens och infrastruktur i Skåne som uppbär regionala bidrag bestående av bland annat filmfestivaler som BUFF och Pixel. Därtill sprider Folkets Bio kvalitetsfilmer till skånska kommuner med särskilt fokus på barn- och unga samt så erbjuder Filmcentrum Syd kostnadsfria temadagar för skolan (Region Skåne, 2018b:25–26). Film i Skåne arbetar också med visning, talangutveckling och filmpedagogik samt ger möjligheter till eget skapande inom ramen för Skapande skola (Ibid:25). När det gäller digitala spel har spelföreningen Game City ett pågående regionalt utvecklingsbidrag med fokus på spelutveckling som konst, men spelområdet är ännu ganska outforskat enligt Region Skånes statusrapport (Ibid:26).

Scenkonst (cirkus, dans, teater) och musik

Skåne har en välutvecklad infrastruktur på scenkonst- och musikområdet. Musik i Syd har exempelvis god geografisk spridning med subventionerade konserter i de flesta skånska kommuner. Riksteatern Skåne erbjuder också subventionerade scenkonstproduktioner som visas upp på återkommande utbudsdagar där ett urval lätt kan göras av arrangörer, kultursamordnare, elever samt lärare efter intresse och smak (Region Skåne, 2017:16; Region Skåne, 2018b:23). Även professionella dansföreställningar subventioneras via festivalen Salto! (Region Skåne, 2018b:23). Konsumtion av scenkonstaktiviteter ligger enligt KVV näst högst bland besöksaktiviteterna och kring 35–51 procent av regionens barn- och unga har besökt en scenkonstproduktion senaste halvåret (Kulturanalys, 2018). Scenkonstföreställningar är också vanligt inom ramen för det statliga projektet Skapande skola (Region Skåne, 2018b: 21). På uppdrag av Region Skåne genomfördes en särskild uppföljning av teater och dansverksamheterna mellan 2015–2017. I denna rapport framkommer det att en majoritet av Skånes kommuner tar del av scenkonst, men att det varierar stort mellan kommunerna (Larsson & Karlsson, 2017). I synnerhet finns det brister kopplade till scener och arrangörer för dans, varför färre kommuner nås av dans under den undersökta perioden. Det finns också en viss koncentration av föreställningar till sydvästra Skåne (Ibid:23).

Kulturarv

Kulturarvsområdet består framförallt av statliga, regionala och kommunala museer i kombination med hembygds-, hemslöjds- och arkivförbund. Tidigare utredningar gör bedömningen att skolor i Skånes alla kommuner får besök av eller besöker något av dessa kulturarvsmuseer (Hellqvist & Lenntorp, 2017:39). Även kulturarvsförbunden når ut till unga, dock indirekt via kontakt med lärarna i sin pedagogiska förmedlingsroll (Lenntorp, 2018:4). Det finns indikationer på att aktiviteterna är färre i några av de mindre kommunerna, vilket återspeglar kända geografiska skillnader (Lenntorp, 2018:4; Hellqvist & Lenntorp, 2017:39). Dessa tycks främst bero på att det på utbudssidan finns begränsningar för mindre museer och kulturarvsförbund gällande personal- och ekonomiska resurser, tillsammans

med geografiska avstånd samt kostnader på efterfrågesidan hos skolorna (Hellqvist & Lenntorp, 2017:39). På kulturarvsidan ger Region Skåne idag ett riktat stöd för förmedling och pedagogisk verksamhet i form av verksamhetsbidrag. Det går framförallt till museer och andra verksamheter med syftet att kunna erbjuda besök, pedagogiskt arbete, visningar och/eller bedriva uppsökande verksamhet för skolan (Region Skåne, 2018b:18; Lenntorp, 2017).

Del 1 Enkätresultat

I detta avsnitt redovisas resultaten från den webbenkät som skickades ut till kulturrepresentanter i Skånes 33 kommuner. De har fått möjligheten att uppskatta i vilken utsträckning barn- och unga fått ta del av en rad specifika aktiviteter uppdelade på konst- och kulturområdena musik, litteratur och serier, bild, form & design, film, scenkonst och kulturarv. Respondenterna har fått uppge ett värde mellan 1 och 7, där 1 innebar att inga klasser tagit del av aktiviteten medan 7 innebar att samtliga klasser tagit del av den. Varje aktivitet var också nedbrutet på förskola, grundskola och gymnasienivå.

Totalt har vi fått 23 genomförda webbenkäter returnerade. I grafen presenteras de respondenter som tagit ställning i frågan. Medelvärde av dessa uppskattningar redovisas i kolumnen medelvärde, andelen osäkra respondenter i kolumnen vet ej och i kolumnen bas redovisas antal svarande som tagit ställning i frågan. Vi presenterar endast svarsalternativ med fler svar än åtta (8).

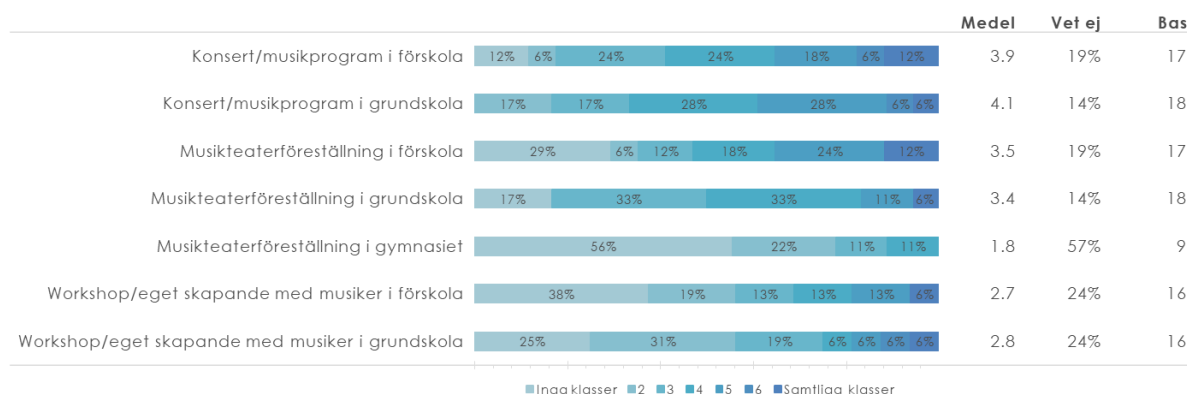
De flesta aktiviteter har färre än åtta svarande för gymnasiet klasser och därför kommer vi i första hand fokusera resultatpresentationen på förskola och grundskola. Gymnasiet kommer att kommenteras där det är relevant.

Från Malmö stad har vi utöver besvarad webbenkät fått in sammanställd statistik för läsåret 2018/2019, som visar att det i kommunen totalt bokades 95 221 aktiviteter (platser) under läsåret. Av dessa bokades drygt 30 procent av förskola, knappt 65 procent av grundskola och 5 procent av gymnasieskolor. Därtill bokades knappt 1 procent till fortbildningar för lärare och pedagoger arrangerade av kulturförvaltningen. (Statistiksammanställning kulturförvaltningen läsåret 18_19_externt:4). Rapporten visar att filmvisning är den klart vanligaste aktiviteten för grundskolan och då framförallt för åk 4–9. För förskoleklass till åk 3 är även teater vanligt förekommande. För förskolan är de fyra aktiviteter som sticker ut film, litteratur, musik och teater. För gymnasiet är natur- och kulturarv den vanligaste aktiviteten följt av film (ibid:5). Rapporten tar också upp att det inte finns samma statistiska underlag för gymnasiet aktiviteter som det gör för förskola och grundskola (ibid:4).

Musik

Inom området musik fick respondenterna uppskatta i vilken utsträckning som skolklasserna fått ta del av konserter, musikteaterföreställningar samt workshops som inneburit eget skapande tillsammans med en professionell musiker. Svaren redovisas i figur 1 nedan.

Figur 1: I vilken utsträckning de deltagande kommunernas skolor utnyttjat följande aktiviteter inom Musik läsåret (18/19)



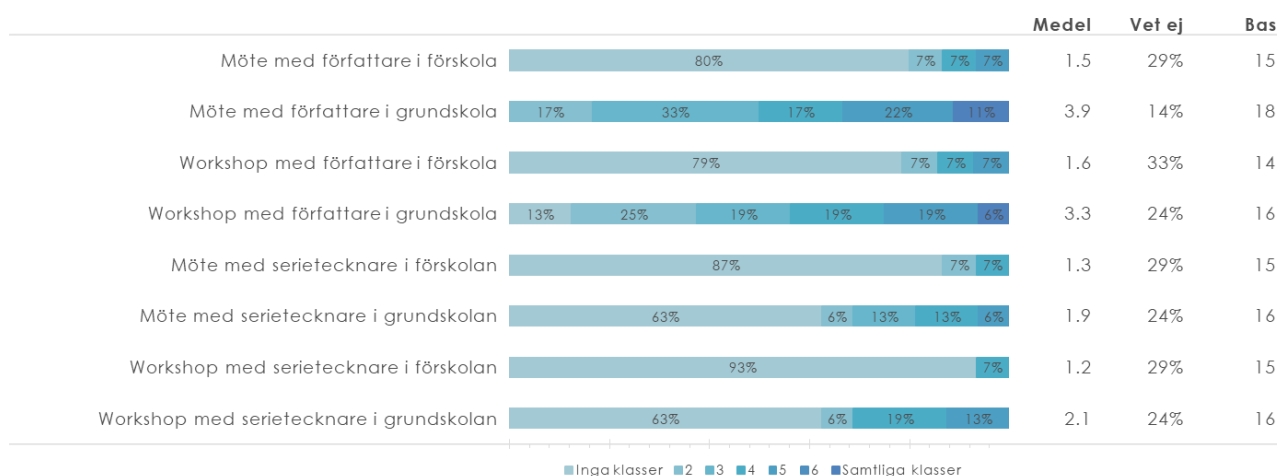
Konserter och musikteaterföreställningar är de vanligaste aktiviteterna inom musikområdet både i förskolan och grundskolan. Medelvärdena visar på att ungefär hälften av klasserna tagit del av dessa aktiviteter det senaste läsåret. Av samma medelvärden syns att workshops med eget skapande tillsammans med en musiker är en något mindre vanligt förekommande aktivitet. Aktiviteten förekommer oftare i grundskolan än förskolan.

Litteratur och serier

Inom området litteratur och serier fick respondenterna uppskatta i vilken utsträckning som skolklasserna fått ta del av möten med författare, workshops med författare, möte med serietecknare och workshop med serietecknare det senaste läsåret. Svaren redovisas i figur 2 nedan.



Figur 2: I vilken utsträckning de deltagande kommunernas skolor utnyttjat följande aktiviteter inom Litteratur och Serier läsåret (18/19)



Inom området Litteratur och Serier är möte med författare en vanlig aktivitet vad gäller grundskolan. Den är däremot betydligt mer ovanlig i förskolan vilket förmodligen förklaras av att få inom förskolan ännu lärt sig att skriva eller läsa. Det är troligtvis också av denna anledning som workshop med författare enligt det högre medelvärde är vanligare i grundskolan än i förskolan. Utifrån resultaten är aktiviteterna relaterade till serietecknande mer ovanliga än aktiviteterna relaterade till litteratur. Visserligen förekommer de i viss utsträckning på grundskolan men det är ändå cirka 6 av 10 svarande som uppger att inga klasser tog del av aktiviteterna förra läsåret.

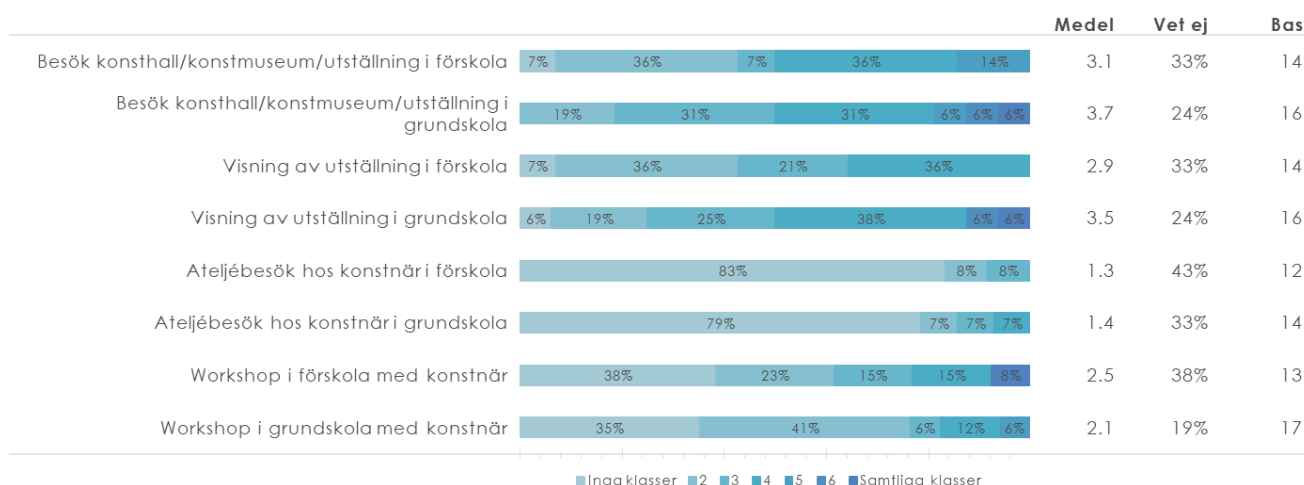
Det finns ett stort mått av osäkerhet i relation till många av aktiviteterna vilket syns på andelen som svarat 'vet ej'. Därför ska resultaten tolkas med försiktighet. I likhet med musikområdet var det inte tillräckligt många av respondenterna som uppgav att de hade kännedom om vilka aktiviteter som erbjudits på gymnasiet, varför dessa inte redovisas.

Bildkonst/form och design

Inom området bild, form & design fick respondenterna uppskatta i vilken utsträckning som skolklasserna fått besöka en konsthall/museum, ta del av en utställning i skolan, deltagit i ateljébesök samt deltagit i workshops tillsammans med en konstnär. Svaren redovisas i figur 3 nedan.



Figur 3: I vilken utsträckning de deltagande kommunernas skolor utnyttjat följande aktiviteter inom Bildkonst/form och design läsåret 18/19

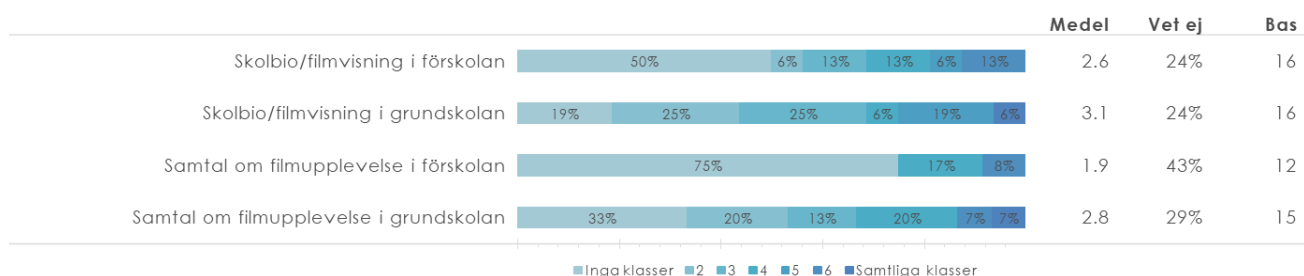


De redovisade medelvärdena tyder på att fler barn- och unga får ta del av konstutställningar i för- och grundskola samt får besöka konstmuseum än vad de får besöka ateljéer och delta i konstnärsworkshops. Det gäller speciellt för grundskolan där båda aktiviteterna har ett medelvärde nära fyra vilket tyder på att ungefär hälften av alla klasser tagit del av aktiviteten någon gång under förra läsåret. Ateljébesök är den minst vanliga aktiviteten inom kulturområdet oberoende om det sker i för- eller grundskolan. Notera att det är en stor andel respondenter som svarat 'vet ej' för de olika aktiviteterna.

Film, spel och transmedia

Inom området film fick respondenterna uppskatta i vilken utsträckning skolklasserna fått ta del av skolbio, samtal om en filmupplevelse eller deltagit i en övrig filmaktivitet. Svaren redovisas i figur 4 nedan.

Figur 4: I vilken utsträckning de deltagande kommunernas skolor utnyttjat följande aktiviteter inom Film läsåret 18/19



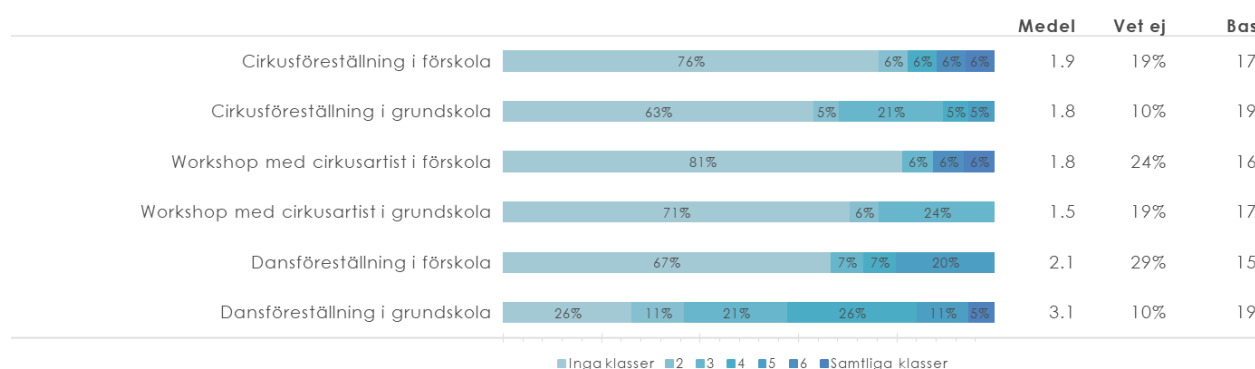
Inom filmområdet är skolbio/filmvisning i grundskolan och samtal om filmupplevelse i grundskolan de vanligaste aktiviteterna. Den minst vanliga aktiviteten är samtal om filmupplevelse inom förskolan där närmare tre av fyra uppger att inga förskolebarn tar del av aktiviteten. Samtidigt är antalet

svarande som uppger att de inte vet 43 procent. I likhet med de övriga konst- och kulturområdena var det inte tillräckligt många av respondenterna som uppgav att de hade kännedom om vilka aktiviteter som erbjudits på gymnasiet, varför dessa inte redovisas.

Scenkonst (cirkus, dans, teater)

Inom området scenkonst fick respondenterna uppskatta i vilken utsträckning som skolklasserna fått ta del av en rad olika aktiviteter, däribland cirkusföreställning, workshop med cirkusartist, dansföreställning, workshop med danskonstnär, teaterföreställningar, och teaterworkshop med scenkonstnär. Svaren redovisas i figur 5 och 6 nedan.

Figur 5: I vilken utsträckning de deltagande kommunernas skolor utnyttjat följande aktiviteter inom Scenkonst läsåret 18/19

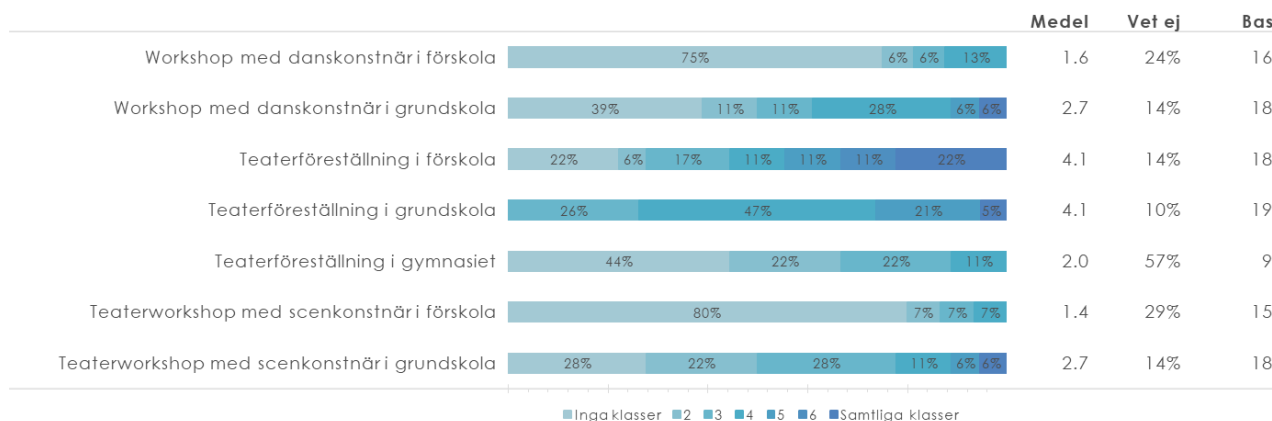


Inom scenkonstområdet är det många aktiviteter som står ut som relativt sett ovanliga i jämförelse med andra konst- och kulturområden. Vad gäller cirkusföreställning och workshop med cirkusartist är det mellan sex av tio till åtta av tio respondenter som uppger att inga klasser tagit del av aktiviteterna oavsett skolnivå. Precis som tidigare är det betydligt färre av de svarande som har kännedom om i vilken utsträckning aktiviteterna erbjuds till gymnasieungdomar varför dessa siffror inte redovisas.

Från figur 5 och 6 kan vi också se att dansföreställning och workshop med danskonstnär i förskolan är ungefär lika ovanligt som cirkusrelaterade aktiviteter. Dessa aktiviteter är något vanligare i grundskolan.



Figur 6: I vilken utsträckning de deltagande kommunernas skolor utnyttjat följande aktiviteter inom Scenkonst läsåret 18/19

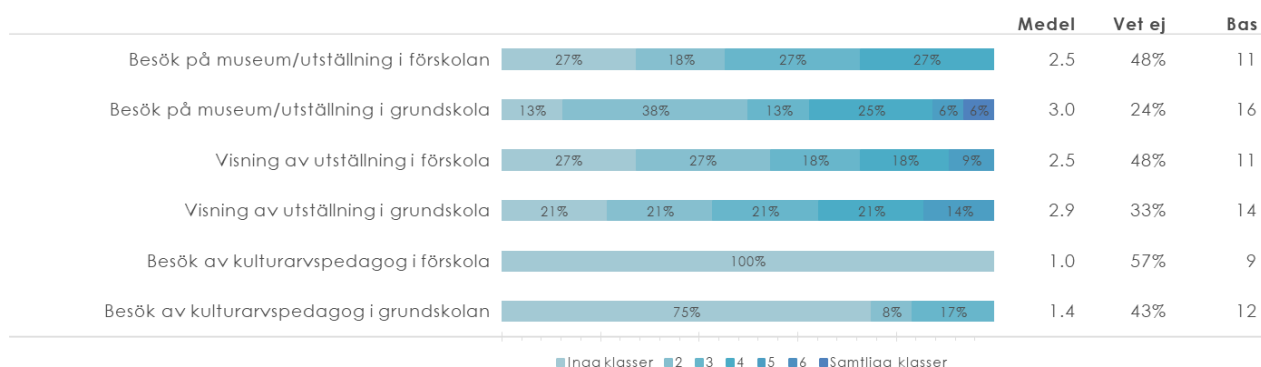


Den vanligaste aktiviteten inom scenkonstområdet i både för- och grundskola är teaterföreläsningar. Medelvärde motsvarar att ungefär hälften av alla klasser ska ha fått ta del av aktiviteten det senaste läsåret. Jämfört med många andra aktiviteter är det dessutom relativt få respondenter som uppgett att de inte kan besvara frågan. Däremot är osäkerheten betydligt större vad gäller förekomsten av teaterföreläsningar på gymnasienivå. Att osäkerheten är större gällande gymnasienivån har varit genomgående i enkätresultaten. Förekomsten av teaterworkshops är relativt ovanliga, åtminstone vad gäller förskolan och gymnasiet.

Kulturarv

Inom området kulturarv fick respondenterna uppskatta i vilken utsträckning som skolklasserna besökt museum, gått på en utställning relaterad till kulturarvet i skolan eller i vilken utsträckning de fått besök av en kulturarvspedagog. Svaren redovisas i figur 7 nedan.

Figur 7: I vilken utsträckning de deltagande kommunernas skolor utnyttjat följande aktiviteter inom Kulturarv läsåret 18/19



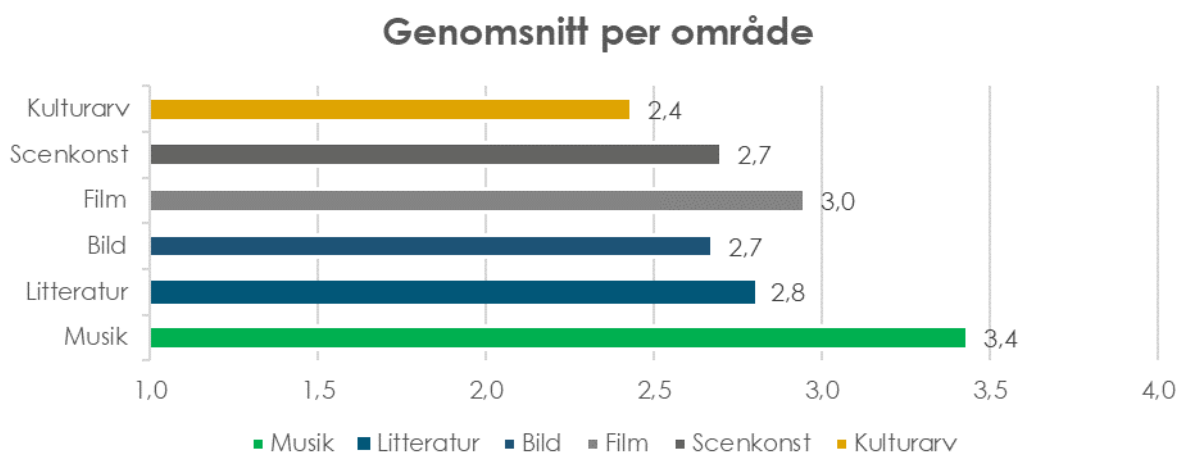
Inom kulturarvsområdet är det en stor andel av de svarande som uppger att de inte vet i vilken utsträckning som barn och unga får ta del av en aktivitet. Minst osäkerhet är det kring besök på museum i grundskolan vilket också är den vanligaste aktiviteten som barn och unga får ta del av inom

kulturarvsområdet. Medelvärdena visar att visning av utställning i grundskolan är den näst vanligaste aktiviteten. I likhet med tidigare presenterade konst- och kulturområden får barn i förskolan ta del av konst- och kulturutbudet i lägre utsträckning än de i grundskolan.

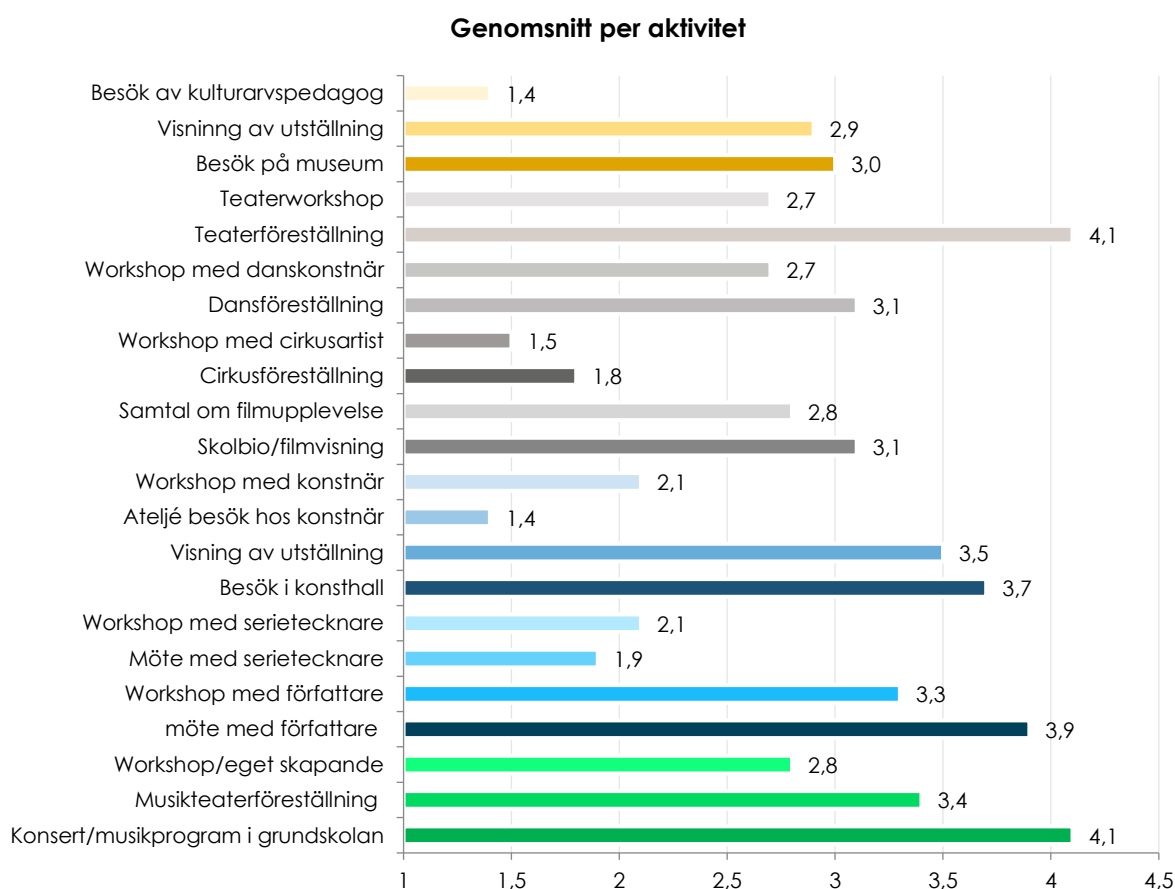
Den minst vanliga aktiviteten är besök av kulturarvspedagog. Vad gäller förskolan svarar samtliga respondenter att inga klasser fått besök av en kulturarvspedagog och i grundskolan är det drygt 8 av 10 som uppger detsamma. Andelen osäkra är hög, precis som för övriga aktiviteter inom området.

Hur det ser ut totalt sett

Figur 8: Genomsnitt per kulturområde i grundskolan



Figur 9: Genomsnitt per aktivitet i grundskolan



Musik är det område som haft flest bokade aktiviteter under läsåret. Konsert/musikprogram är den mest bokade aktiviteten följt av musikteaterföreställning och därefter workshop/eget skapande. Scenkonst är det område som erbjuder flest antal olika former av aktiviteter. Variationen i hur vanlig aktiviteten är för elever i grundskolan är stor och teaterföreställning (medel 4,1) följt av dansföreställning (medel 3,1) är de aktiviteter inom scenkonstområdet som bokas mest frekvent. Lika många elever har tagit del av konsert/musikprogram som teaterföreställning. Film erbjuder två olika aktiviteter och något mindre än hälften (3,0) av klasserna i grundskolan har bokat någon av dessa aktiviteter under läsåret. Möte med författare och besök i konsthall är vanligt förekommande aktiviteter inom sina respektive kulturområden.

Avslutande bild

Avslutningsvis ställdes frågan om respondenten tycker att kommunens barn och unga får ta del av kultur i tillräcklig utsträckning. 67 procent svarade att de inte tycker att barn och unga får ta del av kultur i tillräcklig utsträckning och 24 procent tog inte ställning utan ställde sig neutrala. Endast 10 procent tycker att barn och unga får ta del av kultur i tillräcklig utsträckning idag. Exempel på vad som skulle kunna förbättra tillgången på kultur är lokaler som är anpassade för kultur, en samordnartjänst och ökad kommunal budget för barn och unga, ökad tillgänglighet, bättre medel för exempelvis



busstransport samt fler subventionsformer. På frågan hur kommunen arbetar för att barn- och unga ska få en bred och varierad tillgång av kultur är det en majoritet som svarar genom kulturgarantin. Några respondenter som representerar kommuner utan kulturgaranti skriver att det är där begränsningen finns idag, att kommunen saknar en kulturgaranti. Det är utifrån ett par svar viktigt med en politiskt tagen, anpassad och aktuell kulturgaranti för att erbjuda barn- och unga en bred och varierad tillgång av kultur.

Resultat djupintervjuer med kommunrepresentanter

I det här avsnittet presenteras resultaten med intervjupersonernas formuleringar och utsagor som utgångspunkt och exempel. Totalt ingick nio intervjupersoner från nio olika skånska kommuner i delstudien. Samtliga intervjupersoner är på något sätt delansvariga eller ensamt ansvariga för att koordinera och samordna barn- och ungdomskultur i sina respektive kommuner. Fyra av dem har titeln kultursamordnare, tre kultursekreterare, en kulturutvecklare samt en enhetschef. En uppgift många av dem ansvarar för är inköp av kulturutbudet till barn- och unga samt hanteringen av de olika ansökningarna och bidragen. Dessutom är en vanlig arbetsuppgift att samordna utbudet tillsammans med kulturombud och representanter från skolan. Intervjupersonerna är centrala för förekomsten av barn- och ungdomskultur i sina respektive kommuner vilket gör dem aktuella för den här undersökningen.

Organisering



Samordning inom kommunen

Intervjupersonerna fick frågan om hur arbetet med kulturaktiviteter för barn- och unga är organiserat i kommunerna och vilka aktörer som brukar delta i deras samarbete/samordning.

För de deltagande kommunerna är samordning en angelägen fråga i arbetet med att säkerställa likvärdig tillgång av konst- och kultur till barn och unga. I synnerhet eftersom kulturområdet ofta ligger på kulturförvaltningen medan konsumenterna (det vill säga barn och unga) återfinns inom ramen för kommunernas skolförvaltningar. I de kommuner där planering och utförande av konst- och kulturaktiviteter ligger på två olika förvaltningar är det enligt intervjupersonerna inte ovanligt att förvaltningarna skriver samarbetsavtal som reglerar ansvarsfördelning både kring utförande och vilken förvaltning som ska stå för vilken kostnad. Som exempel har en kommun ett avtal som reglerar ekonomiskt ansvar, målgrupper och antal aktiviteter och avtalet revideras varje år vilket gör att det regelbundet utvecklas till det bättre. Samma kommuns kulturrepresentant menar på att med ett avtal på plats minskar risken för eventuella nedskärningar.

Ett annat exempel på samordning inom kommunerna är bildandet av kultur- och/eller referensgrupper. Av intervjuerna framgår det att dessa ofta består av kultursamordnaren som

koordinerar gruppen som i övrigt består av lärare eller representanter från de enskilda skolorna. Ibland förekommer även elevrepresentation i referensgrupperna, men detta är av intervjuerna att döma mer ovanligt. Syftena med grupperna kan variera något mellan kommunerna, men i stora drag syftar grupperna till att delvis välja konst- och kulturutbudet som eleverna ska ta del av bland annat genom besök på de utbudsdagar som arrangeras men också planera in dessa i skolans verksamhet.

Att samordningen fungerar tillfredställande har stor betydelse för effektiviteten i arbetet med konst- och kultur för barn och unga. En intervjuperson beskriver exempelvis att kulturombuden, som ansvarar för kulturfrågorna på enskilda skolor, inte sällan har splittrade deltidstjänster. Detta skapar utmaningar vad gäller kommunikation mellan skolan och kultursamordnaren och medför i värsta fall stress och frustration. Ett exempel på dessa kommunikationsutmaningar som intervjupersonen nämner är att ett kulturombud för en skola slutat för flera månader sedan, men att kulturrepresentanten nyligen blev informerad om bortfallet, vilket har en negativ påverkan på möjligheten att planera och genomföra de tilltänkta konst- och kulturaktiviteterna. I syfte att motverka detta föreslog intervjupersonen ökade personalresurser. En annan intervjuperson beskriver också att samarbetena ibland kan vara personknutet vilket kan innebära att de hamnar i en svacka vid personalomsättning. Intervjupersonen betonar därför att samarbeten behöver ständigt underhåll.

Samordning med Region Skåne

Intervjupersonerna fick också möjlighet att besvara frågan om deras kommuner samarbetar eller samordnar arbetet med kulturaktiviteter med Region Skåne. Samtliga intervjupersoner uppger att deras främsta samarbete med regionen är deltagandet på nätverket *Kultursamordnare barn och unga*. Samtliga intervjupersoner uppger att dessa möten är viktiga för deras verksamhet. Tre av intervjupersonerna betonar exempelvis att kultursamordnarens arbete ofta är ganska ensamt. Att de därför får möjlighet att träffa kollegor som arbetar med samma arbetsuppgifter har därför många positiva effekter rörande kompetensutveckling, utbyte av kunskap och erfarenheter. En av intervjupersonerna uttryckte att nätverket är nödvändigt dels för att kultursamordnarna ska kunna ta hjälp av varandra samt för att uppdatera sig kring vad som händer på olika platser i regionen. Exempelvis handlar det om hur samordnarna söker olika typer av stöd för verksamheten. En annan intervjuperson nämner också att nätverksträffarna bidrar till att knyta viktiga kontakter för fortsatt interkommunalt samarbete kring olika konst- och kulturprojekt.



Intervjupersonerna fick besvara ett par frågor angående vilka ekonomiska stödsystem de tagit del av samt beskriva vad de tyckte om dessa. I avsnittet som följer har stödsystemen delats upp efter regionala, statliga och kommunala stödsystem.

Regionala medel

När det gäller regionala medel och stödsystem är mönstret tydligt att samtliga intervjupersoner nyttjar befintliga stödsystem. Samtliga deltagande intervjupersoner uppger att deras kommuner exempelvis använder sig av Riksteaterns scenkonstsubventioner, Salto!-bidraget, som administreras av Dansstationen, och det subventionerade utbudet från Musik i Syd. Färre uppger att de nyttjar stödet för kulturarvspedagoger.⁵

Överlag uppger intervjupersonerna att de uppskattar de existerande subventionsformerna som Region Skåne erbjuder. En intervjuperson poängterar att subventionerna är "livsviktiga när läget är ekonomiskt ansträngt". Däremot finns det också synpunkter på några av de existerande subventionsformerna. Några intervjupersoner har olika uppfattningar om vilket ekonomiskt stödsystem de finner lämpligast. Tre av intervjupersonerna upplever exempelvis att upplägget kring Musik i Syds utbud fungerar bäst eftersom det medför en lägre administrativ börda för kommunerna. Utbudet från Musik i Syd är subventionerat från start och det innebär enligt intervjupersonerna att kommunerna inte behöver lägga tid på att skriva ansökningar eller göra ersättningskalkyler vilket är fallet med scenkonstsubventionerna. En intervjuperson tycker också att Musik i Syds utbud utgör ett bättre upplägg för den ekonomiska uppföljningen eftersom kommunen i detta fall inte behöver ligga ute med pengar som sedan kan ersättas i efterhand. Många intervjupersoner upplever också att

⁵ 2017-2019: Musik i Syd (31-33 kommuner), Scenkonstsubventionerna (ca 30 kommuner) och Salto! (15-18 kommuner)

Riksteaterns scenkonstsubventioner fungerar tillfredställande och har inga synpunkter på den administrativa bördan.

Två av intervjupersonerna uttryckte att vissa konst- och kulturområden är eftersatta när det gäller möjlighet att få ekonomiskt stöd. En intervjuperson nämnde exempelvis bildkonstområdet. Den här intervjupersonen uttrycker det som så att scenkonsten har ett etablerat arbetssätt genom att beställare har möjlighet att träffa personer och grupper regelbundet via exempelvis tema- och utbudsdagar. Bildkonsten skulle behöva utvecklas i samma riktning enligt intervjupersonen. En annan intervjuperson uttryckte det som att vissa kulturformer tycks vara mer förfördelade med sina ekonomiska stödsystem som andra konst- och kulturområden saknar. I de fall där subventioner finns att tillgå är utbudet lätt att hitta. Intervjupersonen föreslår att fler subventionsformer borde finnas för andra konst- och kulturområden som exempelvis Litteratur. En annan intervjuperson påtalar att det råder dålig insyn i vilka produktioner och föreställningar som väljs ut till utbudsdagar och vilka som är subventionerade på Salto!. Exemplet som nämns är att alla produktioner som väljs ut inte uppfyller kommunernas inköpskriterier vad gäller representation på scenen.

Statliga medel

När det gäller de statliga medlen så uppger samtliga intervjupersoner att de nyttjar det statliga bidraget för Skapande skola medan endast drygt hälften av intervjupersonerna uppger att de nyttjar statliga lovpengar. Bidraget Skapande skola nyttjas främst av skolorna själva, men det förekommer att bidraget också söks via kommunens kultursamordnare.

Överlag verkar intervjupersonerna vara positiva till Skapande skola, men några har ett par synpunkter. En intervjuperson riktar kritik mot hur Skapande skola är upplagt. Framförallt anses arbetet med att förbereda ansökan vara allt för omfattande och komplicerat. Mer specifikt menar intervjupersonen att ansökningsprocessen ställer allt för hårda krav på att på förhand beskriva målsättningen med projektet, inklusive val av kulturaktör. Eftersom det kan gå lång tid mellan idé till projektets genomförande och att kultursamordnaren inte vet hur mycket medel kommunen i slutändan kommer att beviljas, så blir det svårt för kommunen att planera aktiviteten. Exempelvis beskriver intervjupersonen att ”skolorna kanske är eld och lågor när ansökan skrivs, men lagom till dess att det är dags att genomföra den, om man får bifall, har de ofta andra tankar och upplägg de hellre vill genomföra. Eller så har den personen som fått idén slutat och ingen av dem som är kvar vill driva igenom den”. På grund av detta föredrar intervjupersonen ett upplägg som mer liknar de statliga lovpengarna. En annan kommun uppger att Skapande skola fungerar bra men betonar vikten av långa processer för att projekten inom Skapande skola ska bli bra i slutändan.

När det gäller de statliga lovpengarna uppger ungefär hälften av intervjupersonerna att de söker dessa medel. En representant för de mindre tätorterna uppger exempelvis att dessa pengar betytt väldigt mycket för dem och gjort det möjligt för dem att arrangera större och mer ovanliga evenemang kopplat till barn och unga. En annan mindre tätortskommun upplever däremot att tiden mellan att de får pengarna och aktiviteternas genomförande är snäv vilket försvårar planeringen av aktiviteter.

Kommunala medel

Samtliga intervjupersoner uppger att deras kommuner har en kulturgaranti. Alltså att alla barn- och unga i kommunen är garanterade minst en konst- och kulturupplevelse per år med medföljande ekonomiska medel från kommunen. Kulturgarantierna är däremot olika utformade från kommun till kommun. Exempelvis vad gäller vilka årskurser och åldrar av barn- och unga som ingår, men också antal och typ av aktivitet. En intervjuperson förklarar att de har aktiviteter som riktar sig både till elever och pedagoger. Eleverna får först en upplevelse (exempelvis konsert) och därefter får de möta en pedagog för att testa på samma konstområde. Därtill får all pedagogisk personal från skolan chans till kompetensutveckling. Det finns olika former av kompetensutveckling, dels kan pedagogerna erbjudas att se en föreställning i förväg för en efterföljande diskussion eller också kan det vara en danspedagog som kommer till skolan för att lära klassläraren hur denne kan använda dans i klassrummet. Något som också skiljer sig från kommun till kommun är om kulturgarantin är politiskt beslutad eller beslutad på tjänstemannanivå.

Av några intervjuer framgår det att det också finns synergieffekter mellan den kommunala kulturgarantin och andra stödsystem. Exempelvis nämner en mindre tätort att de inom ramen för den kommunala kulturgarantin nyttjar scenkonstsubventionerna, Salto!-bidraget samt utbudet från Musik i Syd. En annan intervjuperson framhåller att kulturgarantin också hänger ihop med Skapande skola.

Ekonomiska medel - spelar pengar roll?

Intervjupersonerna fick frågan om vilken faktor som är den mest avgörande vid val av kulturaktivitet. Ingen intervjuperson kunde uppge en enskild faktor som skulle vara helt avgörande utan menade att olika faktorer fick sammanvägas. De vanligaste faktorerna sammanfattas i tabell 6 nedan.

Tabell 6: Avgörande faktor vid val av kulturaktivitet

Avgörande faktor vid val av kulturaktivitet	Kvalitet	Elevönskemål	Pengar	Läroplan
Storstäder/storstadsnära kommuner	3 av 6	2 av 6	5 av 6	3 av 6
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	3 av 3	0 av 3	2 av 3	1 av 3
Samtliga	6 av 9	2 av 9	7 av 9	4 av 9

Pengar är den faktor som flest intervjupersoner angivit som avgörande vid val av kulturaktivitet. En intervjuperson påpekar att de tillgängliga medlen behöver räcka till alla tilltänkta aktiviteter inom kulturgarantin. En annan intervjuperson säger att kommunen prioriterar aktiviteter som får offentliga stöd. En intervjuperson, från en av de mindre kommunerna, menar exempelvis att budget och tillgängliga medel är den viktigaste begränsningen men att inget inköp sker utan att aktiviteten också bedöms ha tillräcklig kvalitet. Det finns olika uppfattningar angående om läroplanen styr inköpen där ett antal intervjupersoner menar på att läroplanen inte är avgörande. Några intervjupersoner nämnde att det vore bra om aktiviteterna hade en koppling till läroplanen. En av intervjupersonerna sa att det visserligen inte var ett krav att aktiviteten skulle ha den kopplingen, men att det kan hjälpa för motivation och deltagande från lärarnas sida. En intervjuperson tar upp lokaler som en avgörande



faktor vid valet av aktivitet, där det från den enskilda kommunens barn och unga finns önskemål om att komma bort från skolans lokaler och komma till en riktig scen.

Efterfrågan från barn- och ungdomar

Intresse

Tätort/landsbygd

Intresse

Efter frågan om vilken faktor som är den mest avgörande vid val av kulturaktivitet fick intervjupersonerna ett par frågor om efterfrågan. Bland annat frågade vi om vilka aktiviteter som intervjupersonerna upplevde att barn och unga själva främst var intresserade av, samt i vilken utsträckning som deras kommuner tog hänsyn till detta vid urvalet av konst- och kulturaktiviteter.

Intervjupersonerna upplevde överlag att frågan var svår att besvara. En intervjuperson sa exempelvis att de skulle behöva genomföra en efterfrågeundersökning för att med säkerhet besvara frågan, vilket inte har gjorts av kommunen. Tre intervjupersoner betonade att elevernas önskemål förmodligen är heterogena och individuella varför det är svårt att bedöma i vilken utsträckning efterfrågan stämmer överens med det som erbjuds. Samtidigt var det endast några få av intervjupersonerna som uppgav att barn och unga var direkt inblandade i urvalet av kommunernas konst- och kulturutbud riktade till barn och unga i skolan. De flesta av de intervjuade kommunerna nyttjar exempelvis referensgrupper som deltar vid bedömningen av vilket utbud som ska köpas in, men endast två av de intervjuade kommunerna inkluderar elever. Det vanligaste är att referensgrupperna består av exempelvis kommunens kultursamordnare och skolornas kulturombud.

En intervjuperson påpekar att de visserligen inte får in önskemål från eleverna under själva urvalsstadiet av aktiviteter men att eleverna inkommer med synpunkter på aktiviteten i efterhand. En kommun har genomfört punktinsatser på vissa skolor där de presenterat ett utbud för eleverna att välja på och vid de tillfällena har exempelvis graffiti, digitalisering och programmering (aktiviteter eleverna själva får delta i) varit populära. En annan intervjuperson märker att eleverna efterfrågar variation i aktiviteterna och att de gärna både vill få uppleva och skapa själva och intervjupersonen tror att eleverna kan ha intresse av nya områden så som exempelvis digitala spel. En annan av de storstadsnära kommunerna har ett pågående arbete för att skapa så kallade *kulturcrews* och ungdomsråd som ska kunna delta i dialogen kring urvalet av kulturutbud. Kulturcrew finns redan på plats i en av de deltagande kommunerna och de cirka tio elever som ingår i ett kulturcrew får gå en utbildning i marknadsföring, presentationsteknik, ljus teknik etc. Efter genomgången utbildning kan de agera "roddare" vid kulturaktiviteter genom att ha kontakt med de grupper som ska komma och att de vid själva föreställningen roddar med stolar, ljus och ljud. Kulturcrewet följer med till utbudsdagarna och får på så sätt vara med och välja ut aktiviteterna. Två av tätortskommunerna är tydliga med att utbudet inte är efterfrågestyrt utan att kommunen helt utgår från utbudsdagarna och eleverna får det

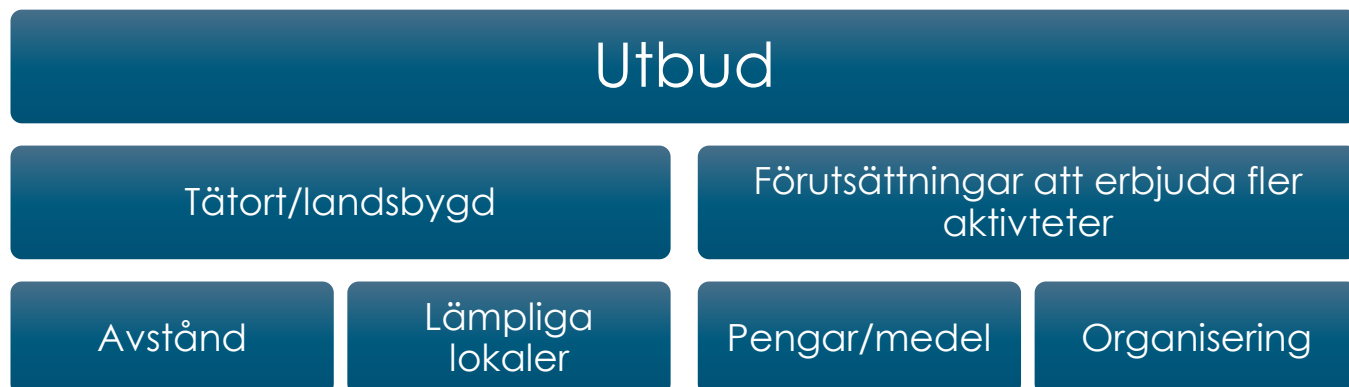
som erbjuds. En av intervjupersonerna beskriver att dennes kommun tidigare försökt engagera elever i urvalet men att det varit svårt att få barn och unga intresserade. En kommun har försökt engagera eleverna till att välja med hjälp av sociala medier, men det har varit svårt att få gensvar den vägen. Samma kommun hänvisar till biblioteken som ett ingång till dialog med unga där det kan snappas upp idéer. En annan intervjuperson exemplifierar med att det är lärarna som väljer ut teman kopplade till läroplanen och utifrån temat är eleverna med och väljer aktiviteter via exempelvis en fokusgrupp.

Även om få av de intervjuade kommunerna tillåter inslag av barn- och elevinflytande över kulturutbudet framhäver tre av de intervjuade fördelar med modellen. En storstadsnära kommun betonar exempelvis att barn och unga förmodligen inte hade valt att gå på operan självmant eftersom de aldrig varit på operan tidigare. En annan storstadsnära kommun beskriver på ett liknande sätt att det eleverna efterfrågar har att göra med vad de känner till och vad de tolkar in i begreppet kultur. Det kan leda till att utbudet blir enformigt, om eleverna själva skulle få bestämma. En mindre tätort beskriver dessutom att det ibland kan finnas förutfattade negativa meningar hos både elever och lärare inför en viss kulturaktivitet men som de sedan ändrar till positiva när de väl fått prova på aktiviteten. Intervjupersonerna betonar vikten av att kulturen har möjlighet att vidga vyer och att allt för stor efterfrågestyrning kanske skulle göra att eleverna endast valde efter redan invanda referensramar.

Tätort/landsbygd

Intervjupersonerna fick också en fråga om efterfrågan på konst och kultur skiljer sig åt beroende på om skolan är placerad i eller utanför kommunens tätort. Ingen av intervjupersonerna upplevde att det fanns en sådan skillnad. En av intervjupersonerna påpekar att det förmodligen finns mer variation mellan enskilda individer eller socioekonomisk status än vad det finns baserat på landsbygd/tätortsdimension.

Utbud

*Landsbygdsproblem?*

Intervjupersonerna fick också frågan om de upplevde att det fanns skillnader i möjligheten för eleverna att ta del av konst- och kultur beroende på skolans placering i tätort och landsbygd. Resultaten redovisas i korthet i tabell 7 nedan.

Tabell 7: Utbudets påverkan av placering

Utbudets påverkan av placering	Ja/till viss del	Nej
Storstäder/storstadsnära kommuner	2 av 6	4 av 6
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	1 av 3	2 av 3
Samtliga	3 av 9	6 av 9

Sex av nio intervjupersoner upplever inte att avstånd utgör några problem när det gäller möjligheten för barn och unga att ta del av konst- och kulturutbud i deras kommun. I denna grupp återfinns både mindre tätortskommuner och storstad/storstadsnära kommuner. Samtliga intervjupersoner uppger att eventuella avstånd som påverkar är relativt lätta att åtgärda genom bussning av elever till kulturevenemanget. De tre intervjupersoner som upplever att avståndet kan skapa problem menar att kostnaderna för bussningen är ett hinder. En av de storstadsnära kommunerna påpekar att det kan innebära att kommunen blir tvungen att välja bort evenemang som kräver scener och att kommunen istället väljer aktiviteter som passar i klassrummet eller de mindre scener kommunens orter kan erbjuda, exempelvis i en idrottshall. En intervjuperson från en storstadsnära kommun poängterar att ifall aktiviteten (exempelvis teaterföreställning) har krav på stora ytor och hjälp med att ställa iordning en scen har kommunen idag inte möjlighet till det, vilket betyder att de kan tvingas välja bort producenter.

Kort sammanfattat kan avstånd i vissa fall begränsa vilka evenemang som är möjliga att erbjuda eleverna på urvalstadiet. När ett utbud väl har valts tycks däremot inte avstånd vara något större

hinder. Alternativt så utgör avstånd inte ett hinder utan snarare de ekonomiska medel som finns tillgängliga för bussning.⁶

Förutsättningar för större utbud

Intervjupersonerna fick också möjligheten att beskriva vilka förutsättningar deras kommuner har när det gäller att kunna erbjuda fler kulturaktiviteter till barn och unga. På den här frågan finns det ett mönster kring vad kommunerna valt att framhäva beroende på om kommunen är storstadsnära eller en mindre tätort, vilket redovisas i korthet i tabell 8.

Tabell 8: Förutsättningar för större utbud

Förutsättningar för större utbud	Pengar, medel	Organisering/ arbetssätt	Tid	Svårt att besvara
Storstäder/storstadsnära kommuner	4 av 6	4 av 6	2 av 6	1 av 6
Mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner	3 av 3	0 av 3	0 av 3	0 av 3
Samtliga	7 av 9	4 av 9	2 av 9	1 av 9

De tre mindre tätortskommunerna beskrev framförallt tillgången till ekonomiska medel som den mest avgörande faktorn för att kunna erbjuda barn och unga fler konst- och kulturaktiviteter. En av kommunerna kopplar frågan bland annat till att kommunen i övrigt har en ansträngd ekonomi och att det framförallt är busstransporter som utgör en kostnad och hinder för att barn- och unga ska kunna ta del av ett större utbud. Samma kommun föreslår också att det borde finnas fler bidragssystem som Riksteaterns scenkonstsubventioner för andra kulturområden som ersätter kommuner för transportkostnader. Annars blir det enligt intervjupersonen svårt att säkerställa en likvärdig tillgång till kulturutbudet på exempelvis museer i andra kommuner.

Fyra storstadsnära kommuner beskriver istället förutsättningarna som mer kopplade till organiseringen eller arbetssätten med kultur i kommunerna. En av de tre storstadsnära kommunernas intervjuperson säger exempelvis att de skulle kunna gå att få in mer kultur i skolorna om kommunerna blev bättre på att "tänka in kultur" i den ordinarie undervisningen och skolsatsningarna. I synnerhet framhävs behovet av anställda inom skolsektorn i kommunerna som skulle kunna avlasta pedagogerna och få till uppgift att just "tänka in kultur" i undervisningen. Region Skåne skulle i detta fall kunna bidra med medel till att anställa fler som jobbar med kultur samt ställa krav på "ett vettigt antal personer som jobbar med detta mycket viktiga område".

En annan av de storstadsnära kommunerna framhäver istället att Region Skåne skulle kunna bidra med medel för att utveckla bättre förvaltningsövergripande arbetsmetoder i kommunerna. Intervjupersonen framhäver nämligen att uppdelningen av kulturfrågan på flera olika förvaltningar

⁶ De Scenkonstsubventioner som Riksteatern förmedlar kan användas för att täcka kostnader för resor till föreställningen för barnen.

försvårar samverkan kring konst- och kulturområden och utgör ett hinder i arbetet med att säkerställa ett likvärdigt konst- och kulturutbud till barn och unga. Intervjupersonen påpekar vidare att kommunerna är indelade i traditionella förvaltningar ”som förvisso samarbetar, men inte på ett sätt som är långsiktigt hållbart”. Exempelvis skulle det enligt intervjupersonen vara möjligt att jobba med förvaltningsövergripande kulturteam istället.

Två av de storstadsnära kommunerna upplever också att tidsfaktorn är viktig. Alla kulturaktiviteter i skolan är beroende av undervisningstiden och det är inte alltid lärarna vill släppa ifrån sig mer tid för att eleverna ska kunna ta del av fler konst- och kulturaktiviteter. Det gäller framförallt gymnasieelever där både elever och lärare har mindre tid att avstå från ordinarie undervisning till kulturaktiviteter.

Resultat från utvecklare på Region Skånes kulturförvaltning

Vi har varit i kontakt med fem av kulturförvaltningens utvecklare. Vi ställde frågor kring vilket utbud av aktiviteter de skånska kommunerna kan ta del av idag och hur utbudet når respektive kultursamordnare. Den informationen har behandlats i rapportens avsnitt Region Skånes nuvarande bidragssystem. I det aktuella avsnittet kommer vi fokusera på vilken roll utvecklarna ser att Region Skåne kan ha framöver gentemot kommunerna, och vad de tror krävs för att barn och unga ska få ta del av fler kulturaktiviteter under skoltid.

Region Skånes framtida roll gentemot kommunerna



En intervjuperson beskrev sin nuvarande roll som att hen scannar av och försöker se var och varför de vita fläckarna finns, vilken infrastruktur finns på plats och vad som fattas, som exempelvis internationella mötesplatser. Rollen som utvecklare innebär för intervjupersonen att ha ett helhetsperspektiv. Som utvecklare ska du ta reda på hur du samarbetar med kommunerna och vara väl införstådd med att det ser väldigt olika ut mellan Skånes kommuner. Det ingår i utvecklarens uppdrag att minska kommunala skillnader. En annan del av rollen är att hitta aktörer i kommunerna så att de får in bra projekt som kan leda framåt. Det är ett ständigt pågående samtal med möjlighet att vara proaktiv.

En annan intervjuperson menar på att Kulturförvaltningens utvecklare ska medverka till utökad samordning dels mellan fria grupper och kommuner, fria grupper och institutioner, samt kommuner

sinsemellan. Utvecklarna måste på något sätt få kommuner att satsa på organisationer som vill slå sig ner i kommunen och producera kultur där. Intervjupersonen poängterar att mer samverkan behövs på alla sätt. Intervjupersonen nämner också strategisk bidragsgivning som något att jobba vidare med, i kombination med att förmedla erfarenheter från goda exempel genom att hålla seminarier för kultursamordnare. Region Skåne ska ta på sig rollen att visa på hur kommunerna kan samordna. Vissa lagar (kommunallagen) hindrar viss form av samverkan, exempelvis kan kommunerna inte investera i varandras lokaler osv, men däremot kan de samnyttja vissa lokaler. Exempelvis kan en kommun beställa och arrangera evenemanget och barnen bussas dit från en annan kommun. Det skulle också vara möjligt att samordna och samfinansiera vissa tjänster som är kommunövergripande. Betydelsen av utökad samordning delas av fler utvecklare vi varit i kontakt med. De anser också att fokus på hela Skåne också är också en viktig del av Region Skånes framtida roll. Genom att få kommunerna att satsa mer på den egna organisationen och exempelvis bygga lokaler i kommunerna, kan man motverka centraliseringen till de urbana miljöerna.

En intervjuperson poängterar vikten av att skriva ner och göra någon form av inventering av dagens utbud. Intervjupersonen säger att utvecklarna bör få tillgång till statistik över antalet genomförda aktiviteter för att bättre strukturera sitt arbete. Det är fördelaktigt om Region Skåne kan ta på sig rollen att uppmuntra och stödja strukturer för kommunernas kultursamordnare för att på så sätt skapa samarbeten och i förlängningen fler tillfällen för barn och unga att möta konst, och det gäller både inom skolan och på fritiden. Intervjupersonen betonar att en möjlig väg för Region Skåne att gå är att hitta metoder för att utbilda och inspirera kommunala tjänstepersoner att göra fler aktiviteter.

Skolans respektive individens roll tas också upp. Som utvecklare och kulturaktör finns det ett stort behov av att känna till skolans verksamhet och mål och självklart vice versa. Det krävs förståelse för varandra för att få till ett bra och utökat samarbete. Skolan behöver se vikten av kulturen och där kan Region Skåne vara med och stötta samtidigt som det också bör ligga på varje lärares ansvar. Region Skånes stöd kan bestå i att öka kompetensen, förankra och utveckla verksamheten i skolan. En utvecklare funderar på möjligheten till samverkan inom skolsidan och hur Region Skåne skulle kunna stötta det.

Ett ytterligare förslag är att stärka centrumbildningarnas roll ur flera perspektiv. De kan fungera som en länk mellan konstnärer och skola, institutioner, kommuner och andra aktörer.

Övriga intervjuer

Vi har också hållit intervjuer med representanter från Riksteatern Skåne, Musik i Syd och Film i Skåne som framförallt fokuserat på vad de anser Region Skåne skulle kunna bistå med när det gäller att förbättra arbetet med kultur för barn och unga i Skåne.

Film i Skåne föreslår främst fler ekonomiska subventioner för att stärka tillgången till film. Dessa skulle exempelvis kunna gå till att täcka kostnaden för besök och filmprogram på Ystads Studios Visitor Center (YSVC)⁷. Region Skåne skulle kunna erbjuda gratis kulturbussar till dessa besök samt

⁷ YSVC drivs av Ystads kommun och Film i Skåne.

subventionera arvoden för filmpedagogerna. På så vis skulle den ekonomiska stressen bli lägre för kommunerna och fler barn och unga kunde ta del av filmverksamhet. Film i Skåne nämner också att fler utbudsdagar skulle kunna samarrangeras och spridandet av information om filmutbudet för barn och unga förbättras.

Musik i Syd föreslår främst att Region Skåne skulle kunna inspirera fler kommuner till att bygga kulturgarantimodeller genom att erbjuda stöd, förmedla framgångsfaktorer och hjälpa till att bygga upp sådana strukturer. Därtill betonas behovet av kunniga och erfarna människor inom kulturen och skolan. Detta kan Region Skåne stödja genom att möjliggöra fler möten och nätverk där konstutövare och arrangörer träffas och samtalar konkret om olika modeller och tillvägagångssätt. Samarbete mellan konstinstitutioner framhävs också, exempelvis genom konceptet kulturcrew där barn får en central roll.

Riksteatern Skåne försöker i sin roll hjälpa kommunerna med att få ett helikopterperspektiv kring kulturfrågorna. I och med att Riksteatern känner till det lokala utbudet och de som jobbar inom skolan och på förvaltningarna så kan de spela en viktig roll i att bistå kommunerna med att nyttja redan existerande subventioner och utbud bättre. Om Region Skåne vill stötta det skulle Riksteatern kunna engagera sig ytterligare för att stödja kommunerna i kulturarbetet, vilket kräver vissa insatser som att uppvakta politiker och så vidare. Intervjupersonen nämner däremot att det är viktigt att Region Skåne diskuterar hur stort ansvar de är villiga att ta ifall enskilda kommuner sviktar. Det är viktigt att inte hamna i en situation där kommunen backar från att ta sitt ansvar och överlåta det till regional nivå. Riksteatern Skåne ser sin roll som viktig i att föra mer samtal med kommunerna och stötta dem i att hitta ett vidare utbud av aktiviteter. Idag har Riksteatern Skåne inga skrivna avtal med kommunerna utan det är upp till kommunerna att använda erbjudandet. Det är den stora utmaningen eftersom lokala kulturorganisationer monterar ned i många kommuner och då har Riksteatern ingen motpart. Riksteaterns representant ser det därför som tvunget att dessa kommuner uppvaktas. Det är ett arbete som inte är identiskt i alla kommuner och delvis personberoende.

Resultat etapp 2

Resultat djupintervjuer regionrepresentanter

De regioner som ingår i resultatpresentationen är Region Östergötland, Region Norrbotten, Västra Götalandsregionen, Region Örebro och Region Stockholm. Vi har samtalat med sex intervjupersoner totalt. Samtliga intervjupersoner är på något sätt delansvariga eller ensamt ansvariga för att koordinera och samordna barn- och ungdomskultur i sina respektive regioner. Yrkesroller som enhetschef, strateg, utredare, avdelningschef och kulturchef finns representerade bland våra intervjupersoner. Intervjupersonerna är centrala för förekomsten av barn- och ungdomskultur i sina respektive regioner vilket gör dem aktuella för undersökningen.

Vi inleder det här avsnittet med en bakgrund till de olika regionernas organisation. Beroende på om enheten/förvaltningen har en utförarroll eller inte har den olika förutsättningar och möjligheter. Tabell 9 nedan presenterar organisationen, samt olika roller som finns representerade i organisationen.

Tabell 9: Organisation och rollfördelning hos intervjupersonerna

	Region Östergötland	Region Norrbotten	Västra Götalandsregionen	Region Örebro län	Region Stockholm	Region Skåne
Organisation	Kulturenhet som placerar sig under Regional Utveckling.	Kulturenheten tillhör avdelningen för Regional utveckling	Förvaltningen för kultur-utveckling (utförar-förvaltning)	Enheten Kultur och ideell sektor som ligger under Regional utveckling	Avdelningen för främjande länskulturfunktioner. Ligger under kulturförvaltningen	Självständig Kulturförvaltning som organisatoriskt ligger under Regional utveckling men arbetar på Region Skånes kulturnämnds uppdrag
Olika roller	Strateger och utvecklare	Utvecklare, arkeologer, strateger, konsulenter, bibliotekarier, antikvarier mfl.	Producenter, konsulenter, kommunikatörer, museianställda pedagoger mfl.	Konsulenter, projekt-anställda, kommunikatörer	Konsulenter	Utvecklare, Kommunikatörer, strateger och bidrags-handläggare

Vid intervjuerna har vi bland annat ställt frågor om de regionala subventioner som finns kopplade till utbudet av kulturaktiviteter för barn och unga i respektive region. Det framkommer tidigare i rapporten att det varit ett stort arbete för oss, Indikator, att kartlägga hur Region Skåne finansierar och subventionerar olika kulturaktiviteter. Baserat på det vi lärt oss via Skånes kartläggning är det tydligt att vi inte har möjlighet att gå in närmare på respektive Regions olika former av subventionerade utbud i detta avsnitt. Det är ett allt för stort och komplext arbete. Det vi kan slå fast är att alla intervjuade regioner, precis som Region Skåne, arbetar med ekonomiska bidrag, rådgivning,

fortbildning och samordning av nätverk för kulturaktörer. Det vi presenterar i nedan resultatpresentation är istället aktiviteter, arbetssätt och resurser med mera som vi, Indikator, tycker är lämpligt att lyfta fram för Region Skånes kulturförvaltnings fortsatta arbete.

Hur andra regioner arbetar för att stärka tillgången till kulturupplevelser

Region Östergötland har ett politiskt uppdrag att ta fram en digital utbudskatalog. Katalogen samlar allt utbud som finns för barn och unga inom samtliga konst- och kulturområden, och den administreras av Riksteatern. Tanken är att rektor, lärare eller elever ska kunna gå in i katalogen och vara säkra på att det som erbjuds är av kvalitet och att det är professionellt. Exempelvis ska det gå att filtrera efter målgruppens ålder. Eftersom katalogen samlar allt utbud för alla kulturområden gör den det enklare för dem som bokar att boka aktiviteter även inom områden bokaren inte känner till så väl. Även Region Örebro län digitaliserar allt mer för att kunna svara upp till sin roll som samordnare av det regionala kulturutbudet, och de har en digital utbudskatalog samt en digital plattform för att boka aktiviteter. Region Skåne Örebros största satsning är KulturKraft – för varenda unge, som kan jämföras med de skånska kommunernas kulturgarantier. Region Örebro län subventionerar kulturupplevelserna/aktiviteterna med en KulturPeng och kommunen/enskild huvudman matchar upp med motsvarande finansiering. Modellen bygger på ett ömsesidigt åtagande och delat ansvar mellan Region Örebro län, länets kommuner och enskilda huvudmän, fria professionella aktörer och kulturinstitutioner. För att ta del av stödet i Kulturkraft åtar sig kommunen/enskild huvudman att skapa en barnkulturplan, där de beskriver hur de systematiskt ska jobba för att alla barn i kommunen ska få del av kultur. Kulturkraft sjösattes så sent som 2019 och samtliga kommuner (inklusive Örebro) är med förutom en.

I en utredning från 2015 konstaterades att det fanns betydande skillnader i tillgången till kultur i skolor och förskolor i Östergötland (Wallin et al, 2015). Förutom skillnader i tillgång skiljde sig också organisationen kring kultur åt väsentligt mellan kommunerna. De minsta kommunerna saknade kulturförvaltning och de större hade tjänstemän med särskilt ansvar för kultur i skolan. När utredningen genomfördes erbjöd fem av tretton kommuner en kulturgaranti (Wallin et al, 2015:7). Region Östergötland har haft som ambition att implementera en regional kulturgaranti för barn och unga i likhet med Sörmlandsmodellen som den såg ut 2009 (Ibid:5). Genom en gemensam regional satsning mellan kommuner, institutioner och andra aktörer skulle en modell tas fram som garanterar att alla barn och ungdomar ges samma möjligheter till en miniminivå av professionella kulturupplevelser, oavsett skola eller kulturell och social bakgrund (Ibid:6). Sörmlandsmodellen byggde 2009 på en överenskommelse mellan samtliga kommuner i länet och landstinget. Ett utbud presenterades och utifrån skolornas önskemål samordnade det dåvarande Sörmlands Musik & Teater beställningar och turnéer. Modellen garanterade alla elever i förskoleklass till årskurs nio två föreställningar per år (ibid). Det visade sig att satsningen inte gick att genomföra i Östergötland eftersom det riskerade kommunernas självbestämmande och vilja att slå vakt om den egna verksamheten (ibid:7).

Region Norrbotten fördelar sökbara stöd/bidrag i form av exempelvis arrangörsstödet Snabba Ryck (Region Norrbotten, 2020). Arrangörsstödet innebär att ungdomar mellan 15-25 år själva kan ansöka

om bidrag i syfte att arrangera ett kulturevenemang. Syftet är att öka antalet unga arrangörer och skapa möjligheter för unga att genomföra arrangemang med kort framförhållning. Kravspecifikation är att arrangemanget ska ha tydligt kulturfokus, genomföras i Norrbotten, samt att slutredovisning ska lämnas in senast en månad efter genomförande. Arrangemanget ska genomföras med stöd av kommunen och regionala medel kan uppgå till maximalt 5 000 kr. Ansökan sker löpande via Kulturdatabasen. För att den här satsningen ska fungera är det avgörande att de unga vet att arrangörsstödet finns. Från Region Norrbottens håll sprider man informationen till kultursekreterare och chefer som i sin tur sprider det vidare i respektive kommun.

Västra Götalandsregionen arbetar helt och hållet utifrån sin regionala subvention (sin stomme) – *Västra Götalandsregionens arrangörsstöd för barn och unga (2009)*. Stödet ska vara ett komplement till kommunens egna satsningar och bidrar till att barn och unga har möjlighet att möta och ta del av professionell konst och kultur oberoende av vart de bor (Kultur i Väst, 2016:3). Kultur i Väst, en av Västra Götalandsregionens kulturförvaltningar, administrerar, redovisar och betalar ut samt utvecklar stödet. Kultur i Väst ansvarar också för att informera om stödet. En viktig byggsten i arbetet med stödet är den digitala utbudskatalogen, *Kulturkatalogen Väst*. Katalogen presenterar ett kvalitetssäkrat kulturutbud för barn och unga som kommuner kan köpa, och merparten av kulturen som arrangörsstödet används till presenteras i katalogen. Även om kommunen har möjlighet att i samråd med regionen beställa utbud som inte presenteras i katalogen. Det är Västra Götalandsregionens konsulenter för de olika konstformerna som väljer ut aktiviteterna och administrerar utbudskatalogen. Samtliga 49 kommuner i Västra Götaland har en reserverad summa av stödet som beräknas per barn mellan 3 och 19 år som är folkbokförda i kommunen. Stödet kan användas till föreställningar, författarbesök, Skolbio, resor till naturarvs- och kulturverksamheter i Västra Götaland, workshops och fortbildning. Kravet som ställs på kommunerna för att de ska få använda stödet är att de har en barn och unga kulturgrupp och en barn och unga kulturplan som beskriver kommunens arbete med kultur för barn och unga samt en samordnare som har ansvar för fördelningen av det regionala arrangörsstödet i kommunen. 2015 nyttjade alla kommuner arrangörsstödet men det skiljer sig mellan kommunerna hur mycket av den reserverade potten de använder.

Västra Götalandsregionen utgår från att kompetensutveckling i sin tur skapar kultur. Till det bidrar regionens konsulenter med fortbildningsdagar om exempelvis litteratur och läsning för unga. Västra Götalandsregionen hjälper till att ta fram planer för kommunerna och agera bollplank när det efterfrågas. Till sin hjälp har Västra Götalandsregionen ett nätverk med kommunansvariga samordnare som träffas två gånger om året. Nätverket möjliggör stöttning i hur stödet kan användas.

Region Stockholm utmärker sig på dansområdet i och med att enheten Dans Cirkus själva administrerar stödet, vilket kräver en nära kontakt med konstnärsgupper och kommunsamordnare. Region Stockholms länskulturfunktion Dans Cirkus är sedan 1 januari 2018 en del i kulturförvaltningen med uppdrag att utveckla dans- och cirkuskonsulentverksamhet i länet. På enheten arbetar enhetschef tillsammans med en cirkus- och en danskonsulent. De arbetar med trepartsavtal där Region Stockholm har en aktiv roll. Kommunen kontakter Region Stockholm när de vet vilken dans- eller cirkusföreställning de vill boka och stämmer av om det finns möjlighet till

subvention. Därefter skrivs ett trepartsavtal mellan dansgruppen, kommunen och Region Stockholm. Vid varje ny bokning skrivs ett separat trepartsavtal. Utbudet når kommunerna genom att Region Stockholm samlar alla dans- och cirkusgrupper som får subvention på hemsidan i Kulturkatalogen. Kulturkatalogen går att filtrera efter konstform, åldersgrupp samt tema. Utöver det anordnas inspirations-och utbudsdagar, dels för samordnarna och delvis för att dans- och cirkusgrupperna ska få visa upp sig och sälja in föreställningarna. Anslaget till Dans Cirkus ökade under 2020 och motiveras av en ökad efterfrågan av cirkus- och dansverksamhet för barn och unga (Region Stockholm, 2020)

6. Analys

Kulturområden

De konst- och kulturområden som ingår i undersökningen är *Litteratur och serier*, *Bild, form & design*, *Film, spel och transmedia*, *Scenkonst och Musik* samt *Kulturarv*. Enligt det bakgrundsmaterial vi gått igenom finns det goda förutsättningar för ett starkt litteratur- och serieklimat i Skåne, men att området sett ur ett regionalt perspektiv är förhållandevis outvecklat. Det finns en geografisk koncentration av litteraturfestivaler/institutioner till Malmö och Lund. Kulturområdet Bild, form & design har en välutvecklad infrastruktur i Skåne med många konsthallar och professionella fria aktörer. Däremot är det få barn och unga i Skåne som besöker konstutställningar, 23–26 procent. Området Film, spel och transmedia är det område där aktiviteten ökar snabbast hos barn och unga. Biobesök är den vanligaste besöksaktiviteten. När det gäller film finns det en utbredd kompetens och infrastruktur i Skåne som uppbär regionala bidrag. Skåne har en välutvecklad infrastruktur för kulturområdet Scenkonst och musik. Scenkonstaktiviteter ligger högst bland besöksaktiviteterna och 35–51 procent av Skånes barn- och unga har besökt en scenkonstproduktion det senaste halvåret. Kulturarvsområdet består framförallt av statliga, regionala och kommunala museer i kombination med hembygds-, hemslöjds- och arkivförbund. Det finns indikationer på att aktiviteterna är färre i några av de mindre kommunerna, vilket återspeglar kända geografiska skillnader.

I denna undersöknings webbenkät ges svar på i vilken utsträckning barn- och unga fått ta del av en rad specifika aktiviteter uppdelade per kulturområde. Det är en uppskattning från respektive respondent, vilka är Skånes kommuners kulturexponenter. Uppskattningen gäller läsåret 2018/2019. Inom Litteratur och serier är *Möte med författare* en vanlig aktivitet vad gäller grundskolan men betydligt mer ovanlig i förskolan. Detsamma gäller för aktiviteten *Workshop med författare*, aktiviteten förekommer oftare för grundskolan än förskolan. Aktiviteterna relaterade till serietecknande är mer ovanliga än aktiviteterna relaterade till litteratur. För området Bild, form & design är det fler barn- och unga som får ta del av *Konstutställningar* i för- och grundskola samt får *Besöka konstmuseum* än *Besöka ateljéer* och *Delta i konstnärsworkshops*. *Skolbio/filmvisning* är en mer vanligt förekommande aktivitet än *Samtal om filmupplevelse*, det gäller för både förskola och grundskola. Det är endast aktiviteter kopplade till film som efterfrågas i enkäten, spel och transmedia har inga aktiviteter representerade. Scenkonst är det kulturområde med flest aktiviteter representerade i enkäten. Den vanligaste aktiviteten inom scenkonstområdet i både för- och grundskola är *Teaterföreställningar*. När det gäller Cirkusföreställning och *Workshop med cirkusartist* är det en hög andel som anger att inga klasser tagit del av aktiviteterna oavsett skolenivå. Inom kulturarvsområdet är det en stor del av de svarande som inte har kunskap om hur många som får ta del av aktiviteterna: *Besök på museum*, *Visning av utställning i skolan* och *Besök av kulturarvspedagog*.

Det är tydligt att de respondenter som besvarat enkäten har begränsad kunskap kring antalet aktiviteter för gymnasiet klasser. Ett resultat som styrks av Malmö stads sammanställda statistik för läsåret 2018/2019 som visar att den vanligaste aktiviteten för gymnasiet är natur- och kulturarv. Därtill

ska lyftas fram att det finns ett stort mått av osäkerhet till många av aktiviteterna oavsett kulturområde. med en andel på mellan 14–57 procent som uppgett att de inte vet. Jämfört med många andra aktiviteter är det relativt få respondenter som uppgett att de inte kan besvara frågan om antalet teaterföreställningar. Vilket vi tolkar som att kunskapen hos kulturrepresentanterna är hög och att det finns bra underlag och statistik på plats.

Sammantaget för samtliga områden är *Musik* det område som haft flest bokade aktiviteter under läsåret. Konserter/musikprogram är den mest bokade aktiviteten inom området. Det område som erbjudit minst bokade aktiviteter är *Kulturarv*. Övriga fyra områden förhåller sig relativt lika vad gäller uppskattat antal aktiviteter.

Nuvarande bidragssystem

Region Skåne bidrar till att finansiera utbud av konst- och kulturupplevelser för barn och unga (under skoltid) på tre sätt. Ett sätt är subventioner som söks av kommunen, ett andra är medel till kulturinstitutioner som innebär att de kan erbjuda aktiviteter till redan subventionerade priser. Ett tredje är riktat stöd till förmedling och pedagogiskt arbete. Vi har i rapporten sammanställt och sammanfattat de aktiviteter som erbjuds barn och unga i tabellform. Kulturområdena *Scenkonst* (*dans, teater och nycirkus*) kan ta del av aktiviteter kopplade till de sökbara scenkonstsubventionerna. Kulturområdena *Musik, Bild, form & design* samt *Kulturarv* kan ta del av aktiviteter kopplade till ett billigare/subventionerat utbud. Kulturområdena *Kulturarv, Film och rörlig bild, Scenkonst, Musik* samt *Bild, form & design* kan ta del av aktiviteter kopplade till riktat stöd till förmedling/pedagogisk verksamhet. Hur utbudet når kultursamordnarna i respektive kommun skiljer sig åt mellan olika aktiviteter och bidragssystem. Sökbara scenkonstsubventioner når kultursamordnarna via utbudsdagar, digital portal, säljblad, digital katalog i PDF-format, möten och samtal eller bokningsbar utbudskatalog online. Riktade stöd till förmedling/pedagogisk verksamhet når kultursamordnarna via individuella utskick, utbudsdagar, digital portal, möten och samtal, nyhetsbrev, nätverksträffar, festivaler eller bokningsbar digital utbudskatalog. Det skiljer sig också åt vem som är avsändare/arrangör, där det exempelvis kan vara Dansstationen, Region Skåne eller enskilda grupper som anordnar en utbudsdag, ordnar en nätverksträff eller gör ett utskick av säljbrev. För Scenkonstsubvention, Saltosubventionen och Musik i Syds utbud finns det data på antal föreställningar och barn som besökt aktiviteten per läsår. Liknande data saknas för övriga aktiviteter.

Ekonomiska medel

Samtliga kommunala kulturrepresentanter vi intervjuat nyttjar idag befintliga stödsystem. Pengar och kvalitet är de faktorer som flest kulturrepresentanter angivit som avgörande vid val av kulturaktivitet och kommuner prioriterar aktiviteter som får offentlig stöd. Det är framförallt Riksteaterns scenkonstsubventioner, Salto!-bidraget och det subventionerade utbudet från Musik i Syd som nyttjas. Kulturrepresentanterna är positiva till de befintliga subventionsformer Region Skåne erbjuder och i de fall där subventioner finns att tillgå är utbudet lätt att hitta. Samtidigt finns det olika uppfattningar om vilket ekonomiskt stödsystem de finner lämpligast. Musik i Syds utbud fungerar väl eftersom det medför en lägre administrativ börda för kommunerna i och med att kommunerna inte behöver lägga

tid på att skriva ansökningar eller göra ersättningskalkyler vilket är fallet med scenkonstsubventionerna. Den ekonomiska uppföljningen har också ett bättre upplägg eftersom kommunen inte behöver ligga ute med pengar som sedan ska ersättas i efterhand. I vårt material lyfts en bristande insyn i vilka produktioner och föreställningar som väljs ut till utbudsdagar fram, tillsammans med att alla produktioner som väljs ut inte uppfyller kommunernas inköpskriterier vad gäller representation på scenen. Från flera håll finns det uttryck för att vissa konst- och kulturområden är eftersatta när det gäller möjlighet att få ekonomiskt stöd. Exempelvis bildkonsten och litteraturen skulle behöva utvecklas i samma riktning som scenkonsten där ett etablerat arbetssätt finns på plats. Med motivationen att utan utökade bidragssystem blir det svårt att säkerställa en likvärdig tillgång till kulturutbudet.

Av de kommunrepresentanter som besvarat webbenkäten och som vi intervjuat har samtliga kommuner en kulturgaranti. Däremot är de olika utformade exempelvis vad gäller årskurser och åldrar av barn- och unga som ingår. Det skiljer sig också om kulturgarantin är politiskt beslutad eller beslutad på tjänstemannanivå. Av Skånes 33 kommuner är det idag cirka 22 kommuner som har en kulturgaranti. Utifrån vårt insamlade material ser vi tecken på att förekomsten av kulturgaranti tycks uppmuntra till nyttjande av befintliga statliga och regionala stödsystem.

Efterfrågan

Det var svårt för de kulturerepresentanter vi intervjuat att besvara frågan vad barn och unga själva efterfrågade för kulturaktiviteter. Utifrån vårt material kan vi dra slutsatsen att kunskap om vad eleverna efterfrågar inte finns hos de deltagande kommunerna idag. Trots att få av kommunerna tillåter inslag av barn- och elevinflytande över kulturutbudet framhävs fördelar med modellen. Exempelvis för att barn och unga inte självmant väljer att gå på operan eftersom de aldrig varit där tidigare. Att eleverna skulle välja utifrån det de känner till vilket skulle kunna leda till ett enformigt utbud. Deltagande kulturerepresentanter betonar vikten av att kulturen ska ha möjlighet att vidga vyer och inte vara efterfrågestyrd.

Utbud

Av tidigare rapporter och utredningar framkommer att konsumtionsgraden generellt avgörs av utbud- och efterfrågefaktorer såsom förekomsten av aktörer, deras geografiska spridning samt ekonomiska stödsystem. Skapande skola föreslår också att intresse hos skolan och eleverna, snarare än pris/kostnad, är en viktig efterfrågefaktor vid val av aktivitet.

Merparten av de kulturerepresentanter vi intervjuat upplever inte att geografiskt avstånd utgör några problem när det gäller möjligheten att ta del av konst- och kulturutbud. Eventuella avstånd som påverkar är relativt lätta att åtgärda genom bussning av elever. Möjligtvis kan de ekonomiska medel som idag finns tillgängliga för bussning utgöra ett hinder vid val av aktivitet.

När det kommer till möjligheten att erbjuda fler aktiviteter per läsår till barn och unga är det framförallt ekonomiska medel som är avgörande för de kulturerepresentanter vi talat med. Flertalet av de deltagande kommunerna har en redan ansträngd ekonomi. Kommunens organisering är också

avgörande, exempelvis skulle det gå att få in mer kultur i skolan om kommunerna blev bättre på att ”tänka in kultur” i den ordinarie undervisningen och skolsatsningarna. För vissa kommuner är den kultursamordnande rollen för liten, det finns för få tjänstemän på plats.

Organisering

I dagsläget är arbetet med kultur för barn och unga organiserat på olika sätt i de skånska kommunerna. Exempelvis är det i flera kommuner uppdelat på två förvaltningar: kulturförvaltningen respektive skolförvaltningen. Trots att organisationen som sagt skiljer sig åt i kommunerna finns ett antal gemensamma punkter. Sammantaget kan vi utifrån insamlat material säga att det i kommunen finns en eller ett par personer som är ensamt respektive delansvariga för att koordinera barn- och ungdomskultur i sin kommun. Dessa kultursamordnare (titlarna varierar något men sammanfattas här som kultursamordnare) har i sin tur kontakt med kulturombuden på skolorna i kommunen. Denna samordning mellan kommun och enskilda skolor kan se olika ut även den. I ett antal kommuner finns så kallade referensgrupper eller kulturgrupper där kultursamordnaren tillsammans med lärare eller andra skolrepresentanter besöker utbudsdagar, väljer ut innehåll och planerar in det i skolans verksamhet.

En negativ aspekt av organisationen som nämns av flera kultursamordnare är att arbetet ofta är starkt bundet till specifika personer. Det kan göra att samordningen blir lidande exempelvis vid personalomsättning på skolorna.

Samverkan och samordning

Något som enligt vårt material fungerar bra idag är nätverket *Kultursamordnare barn och unga*. Det är också det främsta nuvarande samarbetet mellan Region Skåne och kommunerna. Alla kulturrepresentanter vi samtalat med ansåg nätverket vara viktigt för deras verksamhet och att det bidrog till kompetensutveckling, utbyte av kunskap och erfarenheter. Det finns önskemål om mer utarbetat samarbete mellan kommunerna och Region Skåne. Exempelvis skulle Region Skåne kunna bidra med medel för att utveckla bättre förvaltningsövergripande arbetsmetoder i kommunerna. Detta nämns också av flera utvecklare inom Region Skåne. Exempelvis säger en utvecklare att Region Skåne ska ta på sig rollen att visa på hur kommunerna kan samordna, och att utvecklarna ska hjälpa kommunerna att satsa strategiskt rätt. En annan utvecklare anser att man som utvecklare behöver vara väl införstådd med att det ser väldigt olika ut mellan Skånes kommuner och att det ingår i utvecklarens uppdrag att minska kommunala skillnader.

Främjande aktörer som Riksteatern Skåne har möjlighet att spela en viktig roll i att bistå kommunerna med att nyttja redan befintliga subventioner och utbud bättre eftersom de känner till det lokala utbudet. De främjande aktörerna har möjlighet att ta en större roll för att stödja kommunerna i kulturarbetet men det kräver tidskrävande insatser som att uppvakta politiker. För att ett fördjupat arbete ska bli aktuellt behöver Region Skåne förmedla vilket ansvar de är villiga att ta ifall kommuner sviker i sitt åtagande. Det är framförallt i arbetet med svikande kommuner som det främjande arbetet behöver intensifieras. Musik i Syd föreslår främst att Region Skåne skulle kunna inspirera fler

kommuner till att bygga kulturgarantimodeller genom att erbjuda stöd, förmedla framgångsfaktorer och hjälpa till att bygga upp sådana strukturer.

Kommunala möjligheter

Det finns ett pågående och påbörjat arbete i ett antal skånska kommuner med så kallade kulturcrews och ungdomsråd. De cirka tio elever som ingår i ett kulturcrew får en utbildning i marknadsföring, presentationsteknik och ljus teknik. Efter genomgången utbildning kan eleverna agera ”roddare” vid kulturaktiviteter genom att ha kontakt med de fria grupperna och vid själva föreställningen rodda med stolar, ljus och ljud. Region Norrbotten fördelar sökbara stöd/bidrag i form av exempelvis arrangörsstödet Snabba Ryck. Arrangörsstödet innebär att ungdomar mellan 15–25 år själva kan ansöka om bidrag i syfte att arrangera ett kulturevenemang. Syftet är att öka antalet unga arrangörer och skapa möjligheter för unga att genomföra arrangemang med kort framförhållning. Arrangemanget ska genomföras med stöd av kommunen och regionala medel kan uppgå till maximalt 5 000 kr.

Det blir tydligt utifrån vårt material att kommunerna kan ha mycket att vinna på att engagera ungdomarna i arrangemanget av kulturaktiviteter.

Jämförelser med andra regioner

Samtliga fem regioner som ingått i denna undersökning arbetar med ekonomiska bidrag, rådgivning, fortbildning och samordning av nätverk för kulturaktörer. Gemensamt för ett flertal regioner är att det subventionerade utbudet finns samlat och digitaliserat vilket tycks underlätta kommunernas arbete. Hos både Västra Götalandsregionen och Region Örebro finns det tydligt formulerade krav på motprestation från kommunerna för att ta del av stödet, utöver en rent ekonomisk 50/50 fördelning. I Region Örebros fall rör det sig om att kommunen eller en enskild huvudman åtar sig att skapa en barnkulturplan, där de beskriver hur de systematiskt ska jobba för att alla barn i kommunen ska få del av kultur. I Västra Götalandsregionen finns krav på att kommunen har en barn- och unga kulturgrupp, en barn- och unga kulturplan och en samordnare som har ansvar för fördelningen av det regionala arrangörsstödet i kommunen. Vårt insamlade material visar på att genom att villkora stödet på detta sätt kan regionerna skapa förutsättningar för ett långsiktigt och systematiskt arbete i kommunerna, utöver att delfinansiera kulturarrangemang för barn och unga.

7. Rekommendationer

Kulturområden

I våra samtal med representanter från de jämförande regionerna ser vi att de digitaliserar allt mer för att kunna svara upp till sin roll som samordnare av det regionala kulturutbudet. En viktig byggsten i det arbetet är den digitala utbudskatalogen. Den gemensamma regionala utbudskatalogen förenklar och säkerställer godtagbar kvalitet. Vår rekommendation är att Region Skåne ser över sina möjligheter till att skapa en regional utbudskatalog digitalt. Där så mycket av det befintliga utbudet samlas för så många kulturområden som möjligt. Vi vet att förutsättningarna ser olika ut för de olika konst- och kulturområdena men det till trots ser vi att andra regioner har lyckats samla utbudet.

Nuvarande bidragssystem

Vårt material visar på att tillgången till ekonomiska medel och utökade subventionsformer ökar möjligheten att erbjuda barn och unga fler konst- och kulturaktiviteter under skoltid. Pengar och kvalitet är de faktorer som flest kulturrepresentanter angivit som avgörande vid val av kulturaktivitet och kommuner prioriterar aktiviteter som får offentliga stöd. Många kommuner har redan en ansträngd ekonomi och då kan det vara den extra kostnaden som avgör att en aktivitet inte bokas. Vårt material visar inte exempel på hur utökade subventionsformer kan se ut men det visar på att vissa kulturområden är förfördelade vad gäller subventionerade bidrag.

Sammanställningen i tabellform över aktiviteter som erbjuds barn och unga visar att det finns väl utarbetade bidragssystem med fungerande samarbeten som resulterar i ett stort antal aktiviteter varje år. Samtidigt blev det under vårt arbete, som oberoende part, tydligt att strukturerna för bidragssystemen är komplexa och svårövergripliga för den som inte är väl insatt. Därför är vår rekommendation att Region Skåne löpande inventerar det befintliga utbudet för att få svar på vilka utbud som erbjuds och vilka aktiviteter som väljs i första hand. Det är bra om statistiken förmedlas till utvecklarna internt och också externa konsulter i form av exempelvis främjande kulturaktörer. Det är nödvändigt för att alla ska få tillgång till en gemensam och aktuell bild.

Samverkan och samordning

Vår rekommendation är att Region Skåne reflekterar över det undersökningens respondenter efterfrågat kring utökad samverkan och samordning. Att regionen fortsätter, utvecklar och samlar sig kring den kunskapsdelning, det erfarenhetsutbyte och de nätverksträffar de kan bidra med. Därtill ser vi potential i att Region Skåne är med och utvecklar projekt där ungdomarna själva är med och väljer alternativt arrangerar kulturaktiviteter. Med exempelvis kulturcrews på plats i kommunerna ser vi möjlighet för effektiva och nyskapande projekt.

Jämförelser med andra regioner

Vår rekommendation är att Region Skåne utreder möjligheten om en mer krav-drivande utveckling. På vilket sätt kan Region Skåne arbeta för att samtliga skånska kommuner ska erbjuda ett likvärdigt kulturutbud för barn och unga under skoltid? I vårt insamlade material från representanter från jämförande regioner finns det goda exempel att utgå från och undersöka ytterligare.

Referenslista

Konstfrämjandet Skåne, Konsthantverkcentrum, Konstnärscentrum Syd (2012). Skapande skola – Bildkonst och form i Skåne

Lindqvist, Katja. Blomgren, Roger, Fördjupad utvärdering av statsbidraget Skapande skola. Lunds Universitet 2016

Kulturanalys (2018) Barns och ungas kulturaktiviteter; Region Skåne 2017. Myndigheten för kulturanalys.

Region Norrbotten. (2020). *Snabba Ryck*. Hämtad 2020-03-20 från
<https://www.norrbotten.se/sv/Kultur/Bidrag-och-stod-kultur/Snabba-Ryck/>

Region Skåne (2018a) Region Skånes handlingsplan för litteratur och serier 2018–2023, hämtad från: <https://utveckling.skane.se/publikationer/strategier-och-planer/region-skanes-handlingsplan-for-litteratur-och-serier-2018-2023/>

Region Skåne. (2018b). Statusrapport; kultur barn och unga 2018. Region Skånes kulturförvaltning; <https://utveckling.skane.se/publikationer/rapporter-analyser-och-prognoser/statusrapport-kultur-barn-och-unga-2018/?highlight=statusrapport>

Region Skåne. (2019). *Våra ansvarsområden*. Hämtad 2020-03-20 från:
<https://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/Vara-ansvarsomraden/>

Region Skåne. (2020b). *Styrande dokument*. Hämtad 2020-03-20 från:
<https://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/Styrande-dokument/#2914>

Region Skåne. (2020c). *Region Skånes kulturförvaltning*. Hämtad 2020-03-20 från
<https://www.skane.se/organisation-politik/om-region-skane/Organisation/Kultur-Skane/>

Region Stockholm. (2020). *Drygt 7 miljoner kronor i Scenkonststöd*. Hämtad 2020-03-20 från
<https://www.kultur.sll.se/scenkonststod-2020>

Granberg, Anette. (2019). *Kulturkraft – För varenda unge*. Region Örebro län.

Larsson, Linus. Karlsson, Robert. (2018c). Särskild uppföljning av teater- och dansverksamheter 2015–2017. Region Skåne: <https://utveckling.skane.se/publikationer/rapporter-analyser-och-prognoser/sarskild-uppfoljning-av-teater-och-dansverksamheter-2015-2017/>

Hellqvist, Karolina. Lenntorp, Karl-Magnus. (2017) Utredning gällande museer inom kulturarvsområdet 2014-2016. Region Skåne:

https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/utredning-gallande-museer-inom-kulturarvsområdet-2014-2016.pdf?highlight=Utredning+g%C3%A4llande+museer

Lenntorp, Karl-Magnus. (2018). Kartläggning och analys av de skånska kulturarvsförbunden med fokus på programverksamhet, utställningar och samverkan under perioden 2014-2017. Region Skåne: <https://utveckling.skane.se/publikationer/rapporter-analyser-och-prognoser/kartlaggning-och-analys-av-de-skanska-kulturarvsforbunden/?highlight=Kartl%C3%A4ggning+och+analys+av+de+sk%C3%A5nska+kulturarvsf%C3%B6rbunden+>

Wallin, Annika. Josefsson, Lena. Kastrup, Annmari. (2015). *Utredning av regional samordning av barns och ungas tillgång till kultur i förskolan och skolan, i Östergötland*: Region Östergötland.

Region Skåne. (2020). Regional kulturplan för Skåne 2016-2019. Region Skåne: <https://utveckling.skane.se/publikationer/strategier-och-planer/regional-kulturplan-for-skane-2016-2019/>

Kultur i Väst. (2016). *Rapport om det regionala arrangörsstödet till kultur för barn och unga*. Västra Götalandsregionen.